INVK

Sú mocnejšie než zbrane. Neúprosnejšie. Ich ťažoba burcuje ľudí, zvoláva nespokojnom zmámené davy do ulíc, formuje okolnosti sveta budúcna, ktorého trieštivá schránka balansuje na pritenkom ľade pochopení či kontextov stratených hlboko za hranicami poznania. Slová pulzujú v mysliach svojím variabilnom. Kódujú a dekódujú svet, ktorý poznáme, pocity, ktoré nemožno len tak poľahky opísať. Spájajú nás na našej osamelej ceste životom, no ich skutočná moc sa nesústreďuje len v utopických končinách ich významov. Ubližujú. Trýznia a tyranizujú svojou nefiltrovanosťou, tvoria šrámy na duši, ktoré sa len tak poľahky nescelia ako praobyčajná rana po ostrí čepele. Slová preklínajúce svojich poslucháčov.

Uvedomujeme si, najmä v tieto, schizmou naplnené, dni, ich ohavné vedľajšie účinky? Ako jedna obyčajná, holá veta, jednoduchá slovná anotácia na hrozbu bojov, vzbudí v jednotlivcovi strach neprijateľných rozmerov? Trasieme sa pred slovami a ich mocou, pred konsekvenciami, ktoré ponúkajú. Prahneme po ich určení, no zároveň vnímame prehnitú potrebu prijímať ich, porozumieť odosielateľovi, nájsť to krásno, ktoré skryl do svojich metafor. Túžime po doznaní, po láske, po slovách, ktoré sa nerozpŕchnu s prvým východom slnka a následným opadnutím fikcie spomienok. Tápame, a tak nachádzame odpovede. Sebaurčujeme sa a určujeme iných. Pomenúvame konkrétnom niečo abstraktné. Slová tu predsa nie sú len pre to, aby nás karhali, aby zavádzali či ubližovali, slová v sebe skrývajú odvetvia nekonečného porozumenia inakosti. Sama príliš veľa premýšľam, priveľmi sa hrám so slovami a tápam v ich nikdy nekončiacich rovinách odpovedí. Mnohokrát sa na mojej ceste skrytých významov cítim osamelo, avšak nemusí to tak byť večne, predsa by som sa nemala cítiť nesvoja v množinách nekonečna, no nie? Slová čakajú na svoje preskúmanie, na objavenie v zamknutých knižniciach, na moment, kedy niekto nájde pokoj v ich krehkom opare vysvetlení.

Poďme sa zhovárať o slovách, o ich moci. O tom, ako z nich ľudstvo vytvorili niečo, čoho sa masy hrozia. Povedzme si o manipulácii, o slovách nasiaknutých skrytou túžbou lyrickosti, o slovných konšteláciách, ktoré zmenili svet. Navráťme slovám ich skutočnú krásu, odvekú okolnosť pošteklit dušu svojou dojemnosťou, slová, ktoré bozkávajú cez slzy. Vážme si priestor, ktorý dostávame na vyjadrenie ich osobitostí, domov, v ktorom sa nám rozprestiera prístup ku väčšine ich zdrojov. Miesto, kde sa na slová doposiaľ nezanevrelo. Vnímajme ich silu s ostražitosťou. Nože sa poďme spoločne zahrať so slovami...

Martina Kostolná, šéfredaktorka

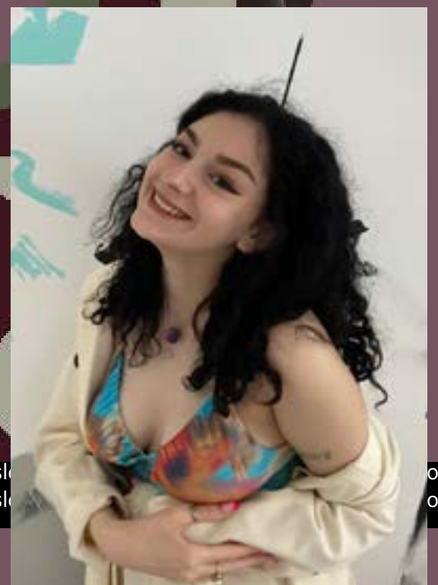

Slovom ti vyjadrím zákonitosti krás
a zmyselnosťou opantám tvoje sluchy.
Vyslovím nevyslovené,
pohrám sa so symbolikou prekresľovania smrteľnosti,
keď k skrytosti významov budem postupne nachádzať cestu
naprieč chvíľami,
kedy si bol najzraniteľnejší,
plný strachu z lúčenia.
Čo sú slovné konštelácie bez významovej senzibility,
bez skutočnosti,
že aj domov je len slovom,
kým jeho definíciu nenapĺňaš konkrétnom práve ty.
Prenesený význam čítam z tvojich pier,
slovo za slovom píšem krasopisom asociácie povzdychov,
vytváram prienik bolestna v bezbolestne,
keď sa utápam v nekonečnosti synoným ľúbeného.
Ako len absencia života ovplyvní výpary vychádzajúce z duše.
Slovom nikdy nevyjadrím, čo pre mňa naozaj znamenáš,
len číre mnohovýznamové bláznovstvo,
len zastávka pred pádom do priepasti bezvýznamna,
len slová, s ktorých významom sa spolu budeme po nociach zahrávať…

.martina kostolná

INVK

8. číslo/ 2022

6 Slová vs. posunková reč

8 Words sharper than a Tachi

9 Ako prežiť na gympli

10 Slová, slová, slová

12 Politická moc slov

14 What is it like to be an editor?
Rozhovor s Jenny Rupert

16 Školstvo v čase komunizmu

20 RPJ- lies around us

22 Vieme debatovať?

23 Hlúposť nie je hlúposť,
ale názor

24 Aké vyrieknuté slová sa ti
najväčšmi zapísali do pamäti

26 Vlastná tvorba

32 Návšteva z ministerstva

34 Rozhovor s Mgr. Lenkou Jurisovou

36 Týždeň čítania

38 DofE- rezidenčný projekt

40 Netopiere nestratili svoje útočisko

42 Report z besedy s fotoreportérom
Radovanom Stoklasom

43 Redakčná rada odporúča

44 Rozhovor so Zuzkou Šulajovou

.slová vs. posunková reč

Rozmýšľali ste niekedy nad tým, ako vyzerajú slová, reč a komunikácia, keď ide o ľudí so sluchovým znevýhodnením? V rozhovore s Mirkou Tomáškovou, absolventkou nášho gymnázia, ktorá získala doktorát na Katedre Špeciálnej pedagogiky Pdf UK sme sa rozprávali o svete nepočujúcich a ich ceste k plnohodnotnej komunikácii a životu.

Čo pre vás znamenajú slová?

Keď sa povie slovo, prvé mi napadne myšlienka, vyjadrenie názoru, komunikácia, sebaobhajoba, vyjadrenie svojich potrieb. Je to niečo, čo nás spája s inými ľuďmi, čím vieme posúvať ďalej informácie, prijímať ich. Myslím si, že vynájdenie reči – slov je jeden z najväčších ľudských „vynálezov" – je to niečo, čo nás ako ľudské bytosti robí takými výnimočnými.

Vnímajú slová inak ľudia so sluchovým znevýhodnením?

Na začiatok treba povedať, že ľudia s poruchami sluchu sú veľmi rôznorodí. Môžete sa stretnúť sa takými, ktorí majú ľahkú stratu sluchu, a teda dokážu sluchom vnímať slová (hoci obmedzene), ale aj s takými, ktorí majú veľmi ťažkú stratu sluchu (ktorí majú veľký problém vnímať slová iba sluchom, aj keď majú sluchovú pomôcku). Aj to, aká veľká je strata sluchu, kedy vznikla (pred osvojením jazyka, alebo po ňom?) a kde je problém v sluchovom orgáne (vonkajšie, stredné, vnútorné ucho, či dokonca sluchový nerv a mozog) sú tiež faktory, ktoré ovplyvňujú možnosti vnímania slov. Preto u ľudí so sluchovým postihnutím hovoríme o rôznych formách komunikácie. Najväčšiu skupinu tvoria nedoslýchaví, ktorí komunikujú hovoreným jazykom, odzeraním (odčítavanie z pier) a menšiu skupinu tvoria nepočujúci/Nepočujúci (veľké N je pri tých, ktorí sú súčasťou komunity Nepočujúcich), ktorí tiež používajú aj hovorený jazyk, odzeranie a posunkový jazyk. Všetci vnímajú slova aj cez písmo – ako každý z nás, hoci tu môže byť u niektorých problém s porozumením slov v písaní. Čiže možností ako vnímať slová je mnoho a u niektorých je to podobné/rovnaké ako u počujúcich, pri iných zasa vnímanie slov je odlišné skrz používania iných komunikačných foriem.

Aké sú vaše prvé emócie a spomienky na posunkovú reč?

Na začiatok by som možno upravila pojmy, pretože sa stále stretávam s ich zamieňaním. Dovolím si menšie osvetové okienko. Posunková reč je umelo vytvorený systém – využíva posunky z posunkového jazyka a gramatiku slovenského jazyka – ide o posunkovanú slovenčinu. Posunkový jazyk je samostatný jazyk, ktorý má svoju posunkovú zásobu (ako slovenčina má slovnú), vlastnú gramatiku odlišnú od hovoreného jazyka, je súčasťou kultúry Nepočujúcich. Používajú sa obe formy komunikácie. Ja osobne som sa stretla najskôr s posunkovanou slovenčinou – keď som bola ešte na základnej škole. Začala som si uvedomovať svoju identitu, že som iná, že mám poruchu sluchu a učarovalo mi vidieť posunkovať ľudí s poruchou sluchu – v tom čase som videla týchto ľudí iba v televízii. Moja mamina mi zohnala študentku špeciálnej pedagogiky, ktorá ma učila základy. Keď som bola na gymnáziu, stále som mala potrebu spoznať iných – nepočujúcich v mojom okolí a naučiť sa komunikovať v posunkovom jazyku. Nabrala som odvahu a oslovila klub nepočujúcich v mojom meste. Prišla som tam a začala sa učiť základy posunkového jazyka. Na vysokej škole som sa prihlásila na kurz posunkového jazyka, ktorý učili Nepočujúci lektori počas 5-tich rokov. Naučila som sa slovenský posunkový jazyk a plnohodnotne v ňom komunikovať. Pre mňa už prvé učenie sa posunkov bolo niečo, čo vo mne vyvolávalo radosť. Dnes viem, že som urobila skvelé rozhodnutie, pretože mi posunky dávajú pocity istoty do budúcna. Vedomie, že viem komunikovať aj iným spôsobom, je pre mňa barlička. Viem, že sa dorozumiem nielen s počujúcimi hovorením, ale aj s nepočujúcimi posunkami. Prvá emócia z učenia sa posunkov bola u mňa radosť, že viem niečo nové, možno iné ako ostatní počujúci.

Vie každý sluchovo znevýhodnený človek rozprávať?

Sčasti som na túto otázku zodpovedala už v druhej otázke. Veľmi záleží od toho, aký je stupeň straty sluchu, či má človek sluchovú pomôcku, kedy začala odborná starostlivosť, kedy vznikla strata sluchu (pred osvojením jazyka, po osvojení jazyka?). Istú úlohu tu zohráva aj samotný talent na jazyk. Každý sluchovo postihnutý má predispozície naučiť sa rozprávať – nie je pravda to, že sú nemí, ako to bolo v minulosti. Majú funkčné artikulačné orgány. Problém je schopnosť vnímať hovorenú reč sluchom. Každé dieťa, keď sa narodí, tak sa učí počúvať rodnú reč, potom napodobňovať, a pod. Ľudia s veľmi ťažkými stratami sluchu by mali byť hlavne správne skompenzovaní načúvacím prístrojom, či kochleárnym implantátom – tieto pomôcky mať správne nastavené (bez toho to nejde) a začať odbornú cielenú starostlivosť. A to je cesta prakticky pre mnohých z nich, ktorí sa vedia naučiť rozprávať. Samozrejme, každý z nás je iný, takže niekomu to ide lepšie, inému horšie. Ak by ste dali aj dve osoby s rovnakou stratou sluchu vedľa seba zistíte, že každý z nich je iný – možno by jeden mal úplne nezrozumiteľnú reč, o druhom by ste ani nezistili, že nejakú stratu sluchu má, lebo veľmi pekne rozpráva. Všetko závisí od počiatkov a základu, ktorí dostanú na začiatku. K odpovedi na otázku na záver – podľa mňa každý sluchovo postihnutý vie rozprávať, len úroveň je rozličná.

Ako sa nadobúda slovná zásoba pri sluchovo znevýhodnených ľuďoch?

Počujúce dieťa sa učí počúvaním mamy, okolia, napodobňovaním, sledovaním, čo sa okolo neho deje, počas hry. Dieťa s poruchou sluchu nemôže prirodzene vnímať iba sluchom, preto je dôležité využívať aj iné zmysly – predovšetkým zrak. Teda vieme využívať posunky, gestá, pohyb tela v spojení s hračkami, s obrázkami, a tým sa buduje slovná zásoba. Keď máme aj dobre nastavenú sluchovú pomôcku, učíme takéto dieťa počúvať (rovnako ako sa učí počúvať počujúce dieťa) najskôr zvuky okolia, potom ich rozlišovať, potom ich učíme počúvať prvé slová, postupne prechádzame do jednoduchých a zložitejších viet. Všetko sa deje pri cielenej odbornej starostlivosti, využívame pri tom aj prirodzenú hru dieťaťa a jeho záujem. Dieťa si tieto slová a vety navníma a začne ich neskôr aj samé používať. Čiže slovnú zásobu si sluchovo postihnutí nadobúdajú rovnako ako počujúci, akurát to niekedy môže trvať dlhšie a potrebujeme nájsť inú cestu, ako im zjednodušiť porozumenie využívaním silných stránok ako zrak, ak vie, tak posunky.

Dokáže sa sluchovo znevýhodnený človek naučiť cudzí jazyk?

90% sluchovo postihnutých sa rodí počujúcim rodičom, ktorí využívajú ako prvý hovorený jazyk slovenčinu. Pokiaľ sú splnené všetky podmienky, ktoré som už spomínala vyššie, a človek so sluchovým postihnutím má osvojený akýkoľvek jazyk (hovorený či posunkový), tak má skvelý základ pre učenie sa cudzieho jazyka. Pre Nepočujúcich, ktorí od narodenia posunkujú, je cudzím jazykom dokonca aj slovenský jazyk – a áno, dokážu sa ho naučiť – na rôznych úrovniach. Na školách sa učia anglický jazyk, niektorí možno aj iné jazyky – španielčinu a nemčinu. Poznám sama mnohých nepočujúcich, ktorí komunikujú v cudzom jazyku. Sama ovládam anglický jazyk, kedysi som sa učila aj nemecký jazyk.

Na vašom Facebooku som postrehla, že pracujete pre neziskovú organizáciu Nepočujúce dieťa. V čom je práca s nepočujúcimi deťmi ťažšia, ak vôbec je?

Je to práca ako s každým iným dieťaťom. Sama hovorím, že tie deti „iba" nepočujú. Jedna počujúca babička, ktorej tiež počujúcej dcére sa narodilo nepočujúce dieťa (bola v tom genetika) povedala jednu peknú vetu: „Nevadí, že nepočuje, hlavne, že je zdravé." Čo ich musíme naučiť, je počúvať, plnohodnotne komunikovať a začleniť ich do spoločnosti, aby vedeli fungovať vo svete a riešiť problémové situácie bez toho, aby boli odkázaní na iných ľudí. Je tiež dôležité venovať pozornosť ich identite – tak ako to bolo u mňa. Ukázať im, že môžu patriť aj do sveta počujúcich, ale aj nepočujúcich. Je na nich, či si vyberú jednu alebo druhú stranu alebo budú stáť niekde medzi. Dôležité je tiež vysvetliť najmä počujúcim rodičom, čo znamená strata sluchu, aké sú dôsledky pre život a na čo si dávať pozor, ako komunikovať so sluchovo postihnutým a aké možnosti má v budúcnosti uplatniť sa v živote. Možno najťažšie je práve to vyrovnanie sa rodiča s tým, že ich dieťa nepočuje a u dieťaťa nájdenie seba samého.

Ako sa deti bez akýchkoľvek nadobudnutých rečových znalostí naučia posunkovú reč?

Proces osvojovania si posunkového jazyka je úplne taký istý ako hovoreného jazyka. Pokiaľ rodič posunkuje, dieťa sa učí napodobňovaním, postupne prikladá posunkom význam, buduje sa posunková zásoba a postupne vety spája do viet. Je to úplne prirodzený proces vo vývine, ale dieťa musí mať na to vytvorené podmienky. Ak by nikto nerozprával na počujúce dieťa, nenaučí sa rozprávať – ak na nepočujúce dieťa neposunkujete, nebude posunkovať.

Vnímate, že ste ako človek so sluchovým znevýhodnením v spoločnosti menej akceptovaná?

Naučila som sa fungovať v spoločnosti plnohodnotne. Nemám toto vnímanie, ale moji nepočujúci známi mi často hovorili o tom, že sa cítia menej akceptovaní niekedy u počujúcich. Myslím si, že je to hlavne tým, že počujúci sa boja komunikovať s nepočujúcimi, nemajú základné informácie. Sama za seba však to, že by som bola menej akceptovaná, nevnímam. Práve naopak.

Ako vieme pomôcť, aby sa sluchovo znevýhodnení ľudia cítili v spoločnosti lepšie?

Určite by bolo super získať základné informácie o tom, čo znamená strata sluchu. Aké dôsledky môže mať na život človeka. Informovať sa o tom, ako môžeme komunikovať so sluchovo postihnutým, aké sú pravidlá komunikácie, naučiť sa základy posunkového jazyka a hlavne v sebe prijať to, že každý z nás je iný a akceptovať možnosti a limity inej osoby, brať ju ako normálnu súčasť spoločnosti a nepozerať sa na sluchovo postihnutých, že sú niečo menej. Takéto názory by v dnešnej spoločnosti nemali už prevládať a verím, že aj mladí ľudia, ktorí sú schopní navnímať nové informácie aj v tejto oblasti budú tí, ktorí pomôžu k takejto zmene k lepšiemu.

.anet

In today's world, we do not realize at all how powerful our words are. They are incredible lethal weapons each of us owns. The ability to speak, to say something, is dangerous but it can also form one of the most beautiful things on the Earth.

Today on 30th of January I woke up at 7 a.m. and made my coffee because my mind was full of thoughts about how cruel we are to other people (the ones who know me well also know when I'm up before 10 a.m. something is wrong). This article was intended to be about the Ukrainian conflict with the Russian federation, but I changed my mind. I'll try to write something about conflicts of our souls.

How unimaginable things we are capable to say to people we love only because of our bad mood? We do not think about what we say and which words we use in the conversation. In a time of verbal conflict, our mind is blind and the privilege to say something has only the anger. You can't imagine how hard it is for me to write something like this because people don't have an easy life with me, and I know it and I'm thankful for them that they still bear me. I´ve also made a lot of mistakes and I often behave like a total fool but that could be the topic for a separate article.

It turns out that the brain receptors for physical and emotional pain are one and the same so, yes, you can have your heart and spirit broken more literally than not. It turns out too that when pain is inflicted intentionally, the hurt is greater — which is another reason to pay attention to the words that come out of our mouths. People usually need to win, no matter the cost to the other person, and insist on having the last word. And then some revel in their meanness and love the power their words give them over others and that's not good.

The best word shakers were the ones who understood the true power of words. A lot of people have a problem with the manifestation of their emotions and with the understanding of empathy. This is usually, but not always, the problem of men. On the other side, words also have energy and power with the ability to help, heal, create, connect, preserve, amuse, and last but not least, correct. With the power of words, we can turn the world upside down. It's only upon us if it will have a positive or negative impact but I suggest you be careful with your words. Once they are said, they can be only forgiven, not forgotten.

Okay. I'm out and in need of the second coffee…

.alec

.words sharper than a tachi

A Tachi is a type of traditionally made Japanese sword worn by the samurai class of feudal Japan.

.ako prežiť na gympli

Bolí ťa tvoja peňaženka?

a. ***1.*** Nekupuj každý deň novú fľašu s vodou, ale použi tú, čo už máš a doplň si vodu vo vodnom bare. (je to zadarmo)

2. Ak preferuješ sladené vody, môžeš si zobrať do školy zopár vrecúšok čaju a spraviť si čaj. Pokiaľ ti je cez leto príliš teplo na pitie čaju, môžeš si do vody primiešať šumienku alebo nejaký ten vitamín.

b. Svačinu si môžeš zobrať z domu v podobe obloženého rožteka alebo ak doma nestíhaš, zachráni ťa školský bufet, kde predávajú výborné ovocie, pečivo a keksíky.

c. Ak nemáš obedy a omrzel ťa výber jedla z bufetu, môžeš navštíviť potraviny neďaleko

školy. Nájdeš tam už predvarené jedlá, ako cestoviny, vifonky a šaláty s kúskami mäsa, ktoré si môžeš zohriať a pripraviť v mikrovlnnej rúre pri vodnom bare.

Veľa učenia, málo času?

a. Snaž sa učiť priebežne.

b. Stanov si čas, ktorý budeš mať výhradne na učenie a nenechaj sa vyrušovať.

c. Môžeš si za učenie dávať odmeny. Napríklad, keď sa naučíš nejaký predmet, dopraj si niečo sladké alebo inú formu odmeny, ktorá ťa urobí šťastným.

d. Ak ti pomáha, keď si danú látku, ktorú sa potrebuješ naučiť, vypočuješ, môžeš sa nahrať pri jej čítaní a neskôr si ju púšťať pri robení iných aktivít.

e. Pokiaľ sa ti aj tak niečo nedarí naučiť, nerob si ťažkú hlavu, známky nie sú všetko.

Zaujímavé miesta?

a. Školská klubovňa (Síce je momentálne zatvorená kvôli neželanej situácii, no keď sa otvorí, odporúčam ju navštíviť.)

b. Dubnický park neďaleko školy (Je tam veľa lavičiek a krásne prostredie.)

c. V okolí školy sa nachádza viacero malých kaviarní a obchodíkov, ktoré stoja za návštevu. Zopár príkladov: Sedmička, Púpavienka, Central Cafe, GOA čajovňa, Živana,...

Psychika a ako si ju udržiavať v dobrom stave

a. Sprav si pauzu a nenúť sa robiť veci, ktoré nechceš robiť.

b. Tráv čas s kamarátmi a ak tvoji kamaráti nemajú čas, nájdi si kamaráta v sebe

.

c. Vyskúšaj robiť nové koníčky, vyrob origami, namaľuj obraz alebo sa skús naučiť hrať na hudobnom nástroji, možností je veľa.

d. Pokiaľ sa ti nedarí si udržať dobrú náladu a niečo ťa trápi, môžeš sa obrátiť na školskú psychologičku, učiteľov alebo ak sa chceš niekomu zveriť anonymne vyskúšaj napísať na stránku IPcko.sk.

Na gympli sa prežiť dá. Je to síce neustály boj, pokým neukončíš školu, no nevešaj hlavu, v živote prídu aj horšie veci – a potom sa ti gympel bude zdať len ako slabý odvar z čaju, ktorý si si pripravil pri našom vodnom bare.

.kamila čepaková

„Byť, a či nebyť! kto mi odpovie, čo šľachtí ducha viac, či trpne znášať strely a šípy zlostnej Šťasteny, či pozdvihnúť zbraň proti moru bied a násilne ho zdolať? Umrieť, spať - nič viac, a namýšľať si, že tým spánkom sa končí srdca bôľ a stovky hrôz, čo sú nám súdené, tak umrieť, spať - či v tom je méta našich túžení? Spať - azda snívať - to nás zaráža, čo prisniť sa nám môže v spánku smrti, keď unikli sme svetským krútňavám. A človek zaváha - tie obavy nám predlžujú strasti života. Veď kto by znášal bič a posmech čias, bezprávie tyranov a spustnosť pyšných, žihadlá ohrdnutej lásky, krivdu, svojvôľu úradov a ústrky, čo schopný od neschopných utŕži, keď poľahky je možné pokoj nájsť jediným bodnutím, kto by sa vláčil v pote tváre s bremenom života? Len hrôza z toho, čo je po smrti, z neznámych končín, odkiaľ nijaký pútnik sa nevracia, nám marí vôľu a káže radšej znášať známe zlá, než uniknúť k tým, ktoré nepoznáme. Tak svedomie z nás robí zbabelcov a prirodzená ľudská rozhodnosť chorobne bledne v tieni dohadov, aj smelé veľkolepé predsavzatia vzápätí spľasnú ako bublina a nemožno ich činmi nazývať.

William Shakespeare, Hamlet

.slová, slová, slová

Primkýname sa k temnote. V časoch najväčších bezpráví s ľadnosťou tancujeme po končinách až pritenkých ľadov, stagnujúc v bode nejasna otázky, či byť a či nebyť je tou správnou možnosťou, ktorou by sme pokračovali v nikdy nekončiacej púti toho, čo nazývame večnosťou. Toho, čo je našou jedinou skutočnou garanciou okrem nežnej smrti. A tak tápame, balansujeme na rázcestiach triezveho úsudku a šialenstva, podvedome sa stávame naším súkromným až prílišne skutočným Hamletom doby súčasna, s myšlienkou vlastného astrálneho prehrešku, ktorý je hodný pomsty. Hamletom hľadiacim na ponurú Yorickovu lebku hovejúcu na dlani, len tak nenápadne odkazujúcu na koniec, ktorý si nás všetkých počká. Mali by sme sa poponáhľať, ak si ešte želáme zazrieť svit nepoškvrnenej mysle šťastia. Hamletom naháňajúcim minulosť, no pokoreným budúcnom - melancholikom, ktorého aj sám diabol chce zmýliť, a tak bude nehodný uniknúť peklu. Shakespeare až pridobre vedel, čo stvoril, až priveľmi vnímal toxické duchovno nás všetkých. Hamlet ako jeho najľudskejšia persóna... niečo viac ako len postava.

Slová sú bránou do duše umenia, spôsobom, ktorým sme schopní vyjadriť priamosťou ovplyvnené pohnútky mysle, sú rodiskom životnej energie, monológom každého jedného z nás. Niektoré zapadnuté prachom ako archaizmy, zrkadliace len spomienku na niečo dávno prežité, niečo, na čo sa až prirýchlo zabudlo, ako oči starých ľudí podliate nemiznúcim žiaľom. Zvyšné sú večné, nikdy nenahraditeľné, nemeniace podobenstvo či odvekosť obáv, skrývajúcich pod večnosťou zarosenou schránkou. Hamlet je slovom nekonečna. Obsiahnutý vekom renesancie či letmým bozkom baroku, Hamlet, ktorý ukrýva odpoveď na všetko. Oplatí sa znášať tie trýznivé muky, ktoré nám okolnosti života neprestajne hádžu pod nohy? A či nie je lepšie na večnosť zaspať, zostať snívať sen posmrtna a či nie aj snívať? Myšlienky deň za dňom blednú, odčítavajú nám svižnosť údov, roky neprežitého prežívania na nás striehnu s neprestajnou ostražitosťou. Jeden krok dopredu, no tri späť. Ako možno chápať tak mnohovrstvové dielo ako je Hamlet bez toho, aby sme sa načisto pomiatli? Ako len žiť s osobnosťou melancholika, nezaseknúť sa v širych hlbinách otázna a nepominúť sa s prvým východom slnka? Pochopme, prosím, že myšlienka čierno-bieleho videnia sveta sa nedá aplikovať na každú jednu mizivú situáciu nášho života, vnímajme, že Hamlet nezomrel tak úplne zbytočne. Áno, bol len postavou, neživou, nikdy nedýchajúcou či len zlepenou rôznymi druhmi konštelácii slov, no dokázal povedať a ukázať viac než celé generácie živo mŕtvych ľudí. Preto ho, prosím, vnímajme s počúvajúcimi dušami.

Každý sme Hamletom. Utkaným z vlastných duchov mŕtvych kráľov, lások nelások naprieč všetkému živému, hnaní pomstou, hoci na rázcestí života a smrti zabúdame, prečo sme našu púť vôbec započali a čo bolo okolnosťou, pre ktorú sa mstíme. Hamletom, ktorý číta len slová, slová, slová v jeho knihe, čakajúc na príležitosť pridania hlbšej asociácie k danej praobyčajnej večičke a pretvorenia ju v niečo neskutočné. Chápme Hamleta ako varovanie, zbožné slová krás varujúce nás pred nerozprávkovým koncom, ako nesmierne zmámení, my, ľudia, môžeme poľahky upadnúť do kalných vôd bezvýchodiskovosti. Čítajme Hamleta s obozretnosťou a nie s opovrhnutím či povinnosťou, pretože práve v jeho monológoch sa skrýva viac múdrosti, akú nám je schopná ponúknuť hocaká živá entita učiteľa. Niekto mi môže argumentovať, že Shakespearove slová sú pristaré, že jeho epitetá sa dávno vymykajú realite, no prečo teda dodnes vidíme jeho nenapodobiteľné diela v divadlách, keď ich podstata údajne zapadla prachom? Dovoľte mi, keď som už raz taká prismelá, sa opýtať, prečo sme neboli schopní sa za celé tie storočia poučiť? Prečo zrazu všetci mlčíte?

Som Hamletom a dnes viem, že ním nie som jediná. Milujeme láskou nadláskou, nútime ľudí cítiť, hoci ich srdcia už dávno stratili starý punc eufemizmov, odpúšťame iným, no ešte sa musíme naučiť odpúšťať sami sebe, nájsť správnu mieru vlastnej akosti. Netrápiť sa, že môžeme byť až príliš prílišní. Veriť, že na tomto svete nie sme úplne bezpredmetne. Tak čo? Stále si myslíš, že sa Ofélia utopila zbytočne?

.martina kostolná

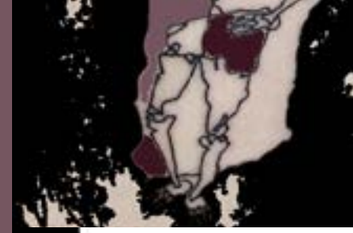

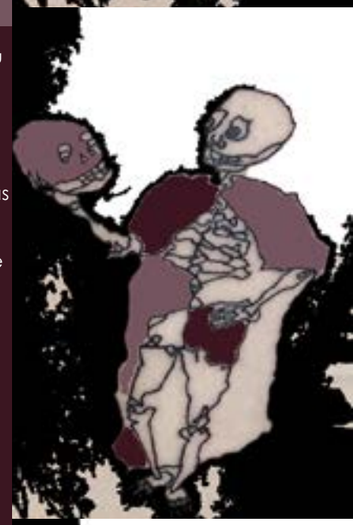

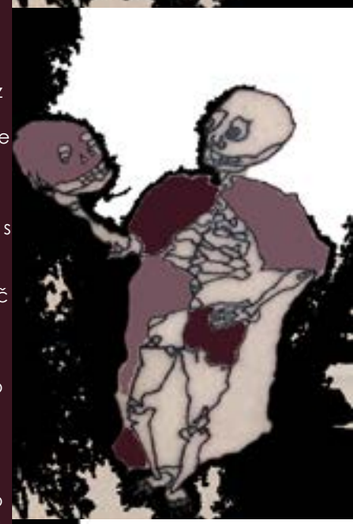

Stretávame sa s nimi dennodenne, počúvame ich alebo čítame z médií. Slová z úst politikov nás dokážu ovplyvňovať, meniť naše názory a presúvať politické preferencie zo strany na stranu, z jednej politickej ideológie do druhej. Ich účelom je nás presvedčiť a získať si nás. Slová v politike majú obrovskú moc. Vedia hýbať masami, meniť politické a spoločenské názory, meniť životy obyvateľov. Slová v politike nie sú iba nejaké do vetra vyslovené zvuky, moc slov je v politike obrovská a svet dokážu meniť rapídnym spôsobom.

Demokratická Amerika

Deň, kedy (takmer) zomrela demokracia. Aj takto by sa dali pomenovať udalosti, ktoré sa odohrali 6. januára 2021 vo Washingtone, a ktoré sa zapíšu a určite už zapísali nielen do histórie samotných Spojených štátov, ale aj do histórie sveta, vývoja demokracie a modernej politiky. Prezidentské voľby v USA sa dajú považovať za akýsi sviatok demokracie, avšak v ten deň to ako predstava ideálnej oslavy nevyzeralo. Dosluhujúci prezident Donald Trump sa rozhodol voľby bojkotovať. Okrem toho, že podal cez 60 súdnych žalôb, ktoré boli vzhľadom na nedostatok alebo absenciu dôkazov zamietnuté, sa rozhodol použiť celkom odlišnú, no efektívnu taktiku – použiť slová. Všetko, čo na to potreboval, bola sloboda slova, sociálne siete a jeden rečnícky pultík. A demagógia.

Trump svoju „kampaň" namierenú proti výsledkom volieb spustil takmer hneď po voľbách. Už vtedy začal šíriť správy o neplatnosti volieb, o tom, ako boli voľby ukradnuté či zmanipulované. Trump sa teda neštítil použiť útočné slová, zmiešané s nenávisťou, klamstvami a falošnými správami. Trumpovi podporovatelia samozrejme týmto rečiam uverili a začali šíriť podobné informácie ako on sám. Je verejne známe, že Donaldovi Trumpovi vyjadrujú podporu mnohé konšpiračné a krajne pravicové hnutia. A sám o tom vie. Pointa celej udalosti okolo januára 2021 je, že pochopil, kto sú jeho priaznivci, čo dokážu a či ho budú verne nasledovať, hoc sa často budú mnohé činy pohybovať na hrane zákona. Trump si to všetko overil práve na začiatku roka 2021, kedy do sídla amerického Kongresu násilne vtrhli jeho podporovatelia, ktorých už pred tým vyzýval na „záchranu" Ameriky.

Dezorientované Slovensko

Moc. To je to slovo, kvôli ktorému vstupujete do politiky, pretože politika nie je len o prázdnych slovách, sľuboch a frázach. Ak navyše pocítite, že vaša sila rastie, máte popularitu, slová prechádzajú veľkou premenou. Získavate zodpovednosť, nachádzate sa v svetlách reflektorov a z tejto prestíže sa snažíte čo najviac vyťažiť v boji o miesto na politickej scéne.

Slovenská republika si od svojho vzniku prešla rôznymi obdobiami, s rôznymi vládami a politikmi. Slová udávali chod krajiny. Posledné roky sa nesú v znamení kríz. Ešte nedávno silne pretrvávajúca kríza spojená s koronavírusom, bola vystriedaná vojenským konfliktom na Ukrajine. Krízy bývajú veľkými medzníkmi v dejinách, z ktorých sa dá veľmi dobre poučiť, aby sme v budúcnosti zamedzili ešte horším následkom a dopadom na krajinu samotnú či celý svet. V politike je to ale celkom inak. Pre opozičného politika sú krízy veľkým spojencom. Možnosť otvorene a silno kritizovať vládu, zvyšuje nielen popularitu politikov alebo samotnej strany, ale aj šance na úspech v najbližších voľbách.

Túto taktiku sa snaží už dlhšie využiť SMER, ale aj ĽSNS či Republika. Svojimi slovami a rétorikou sa snažia osloviť najmä voličov, ktorí nesúhlasia s politikou, ktorú zastáva vládna garnitúra, geopoliticky smerujú viac na východ a prevažne často na sociálnych sieťach zdieľajú dezinformácie. Súčasné opozičné strany a ich politici využívajú tvrdú kritiku na stranu vlády a nevyvážene zastávajú svoj postoj ku geopolitckým problémom, aby takýchto voličov oslovili. Dôvera v týchto politikov môže byť tak veľká, že zo začiatku nevinné slová, sa môžu pretaviť do činov, ktoré sú často na hrane alebo v nesúlade so zákonom. Ako príklad spomeniem hlasovanie o obrannej dohode s USA. Opozičný politici začali šíriť mnohé klamlivé a zavádzajúce informácie, vyzývali na protesty a celý boj zavŕšili zverejnením adries poslancov, čo v mnohých voličoch vyvolalo emócie konať – či už osobne pred dvere alebo cez internet vyhrážkami.

Na prípadoch oboch spomenutých krajín môžeme vidieť, že spôsoby, akými dokážu politici ovplyvňovať, sú pomerne rovnaké. Všetko je to o slovách – či písaných alebo vyslovených – okorenených o emócie, klamstvá a demagógiu. Je to pomerne logické. Pointou je predsa robiť veci inak, hoc sa vám budú ako sčítanému človeku zdať absurdné. Avšak o sčítaného človeka spomenuté strany a politici nestoja.

Pochopiť moc slov dá niekedy zabrať. Trvá roky, kým sa naozaj človek stane vládcom, ktorý dokonale pochopí význam slov. Často je pre nás nepochopiteľné, ako môžu ľudia nasledovať politikov ako Kotleba, Trump, Putin alebo Fico. Je nutné ale pochopiť, čo je za tým, čo na týchto a podobných politikoch vidia. Je to ich rétorika, spôsob vystupovania? Je to niečo, čo iní nevedia ponúknuť? Alebo je to aj politická situácia, v ktorej sa nachádzajú?

Demokracia nám, prirodzene, ponúka možnosť výberu. Ale aj vtedy je nutné vyberať si múdro a dať si čas, overovať si informácie a nedať sa ľahko ovplyvniť. Najbližšie voľby sú o dva roky, myslím, že teraz je ten správny čas začať premýšľať, koho v nich podporiť. .sebastián lukáš šedo

.ako chutí moc slov

Tak ako strom potrebuje vodu, tak aj politika potrebuje slová. No tie dokážu byť v mnohých prípadoch aj nebezpečné.

.what is it like to be an editor? – jenny hubert

As part of our project Cesta do hlbín kníh, we have decided to address Jenny Hubert. Jenny Hubert is an American book editor who writes herself and adds various tips for beginning authors to Instagram or TikTok. Since our project deals with literature and this also belongs to it, we have decided to address her with a request and a few questions. She was thrilled to answer the questions.

What is your favourite book and why? What have you read last?
My favorite book is Pride & Prejudice by Jane Austen. It has the perfect combination of strong conflict, relatable characters, incredible wit, and great humor. My most recent read is Legendborn by Tracy Deonn.

What is your favourite quote from the book and why?
My favorite quote from the book has to be the first line, "'It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune, must be in want of a wife.'
This line grabs your attention and perfectly sums up what you are to expect from this novel: humor, wit, and strong character voice.

Do you still like to read, even though you still have to read something for work?
Despite editing books all day, I love to read in my spare time. Because I edit so much fantasy, I tend to gravitate towards different genres, such as nonfiction and contemporary, at the end of the day.

You have over 13,000 followers on Tiktok. Have you expected such success? Why did you decide to post on TikTok and Instagram videos and tips about editing, writing, books etc?
I appreciate my followers on TikTok and their incredible support so much. When I first started posting book editing tips, I did not expect such a grand response. I started posting these videos because there was a lack of information about the book editing process. I wanted to share tips about what self-publishing authors should expect, which in turn provides more beneficial author-editor relationships.

Why did you decide to become an editor? How do you like the job? What does it mean to be an editor?
I started selling my book editing services after I lost my theme park job during the pandemic, and I haven't looked back! I had always excelled at grammar, realized I love to read books, and desired to share my knowledge with self-publishing authors so that their stories could pour out into the world. I love that I get to become someone these authors can depend on and that we can challenge each other to create the strongest product to put on the market.

The authors say you are amazing and hardworking. How would you characterize yourself?
First, thanks for the compliments! I always like to advertise my services and my personality as authentic. I don't outsource any of my work, ensuring each project has a personal touch. I don't sneak in hidden fees. I only want to provide high-quality editing.

What does your normal editor's day look like?
Since I'm more productive in the morning, I start my day early, first answering emails and logging in sales from overnight since I work internationally. After writing my to-do list, I use the pomodoro to get my work done, which is 25 minutes of work with 5-minute breaks in four cycles. Pomodoro keeps me focused but also allows my mind to rest. Then, if I have time, I'll work on a ghostwriting project I was also hired for.

Is editing a lengthy process? How long does it take you to edit a book? Do you work with more than one?
My editing is a lengthy process because I don't outsource my work and I take three passes at my client's manuscript. However, these techniques ensure the highest quality product. I can return most manuscripts I receive in two months, unless it's a fantasy stretching over 100,000 words, which takes three months. I can edit three or four projects at once, depending on if I'm working on a ghostwriting project. It took me a lot of trial and error to learn this technique, but now I'm happy with the result.

How many books have you edited? Do you have a favourite one?
Fifteen of the books I've edited have been independently published, though I've worked on plenty more. Some authors choose to wait to publish the books I've edited, or they're querying for an agent.

I have fallen in love with many of the books I've edited.

You write on your profile that you mainly edit fantasy, supernatural, sci-fi, contemporary. Why these genres? Are they your personal favourites? Is there a story behind it?
These are genres I always grew up reading, so I prefer working with them when it comes to editing. Editing is subjective, meaning my passion about the material will affect the way I edit. Therefore, I only work with genres I know I will enjoy. Contemporary holds the highest place in my heart.

Do you write stories too?
Yes, I love writing stories.

I'm currently writing a contemporary fiction novel that will be coming out in less than a year. I'm also trying to get my dystopian short story published.

How does it feel when a book is finally published?
I get so eager for the author to hand their book over to the reader. I feel a release finally being able to talk about the story too. I'm so proud of the author and all their hard work.

What would you say to people who want to become writers?
Well, I always say anyone who writes is a writer. To advance your craft, you just have to keep writing, even when it gets hard. The result is totally worth it!

.adriana marjánková
@cesta_do_hlbin_knih_rpj

Doba pred novembrom '89. Z hodín dejepisu vieme, ako fungoval komunistický režim v Československu, aký systém bol zavedený, čo ste museli a čo ste nemohli robiť, hovoriť, pozerať či písať.

Nedávno sme sa na stretnutí redakčnej rady zamýšľali nad jedným aspektom tejto doby - školstvo. Ako sa učilo, čo sa mohlo a čo nie? Na tieto a ďalšie otázky nám odpovedali pani učiteľky – Eva Bežáková a Drahomíra Holbová, za čo im veľmi pekne ďakujeme.

.učili (sa) inak?

Mgr. Eva Bežáková

Boli ste pohltená propagandou alebo ste si uvedomovali chyby systému?

Jasné, uvedomovala, bola som členkou jedinej mládežníckej organizácie – SZM, ale ako som povedala, nebáli sme sa, otvorene sme komunikovali s učiteľmi a poukazovali na chyby. Pamätám si, že sme mali podpísať raz na schôdzi nesúhlas s nejakým dokumentom tuším sa to volalo Niekoľko viet (bol vypracovaný signatármi Charty 77), tak som sa ozvala, že veď vôbec nevieme, čo je obsahom , a tak som nič nepodpísala. Vtedy som možno cítila tlak, ale ustála som to.

Aký hlavný rozdiel cítite v učení počas komunizmu a teraz, v demokratickom režime?

V školstve som začala pracovať v r. 1988 a hneď som neučila, pretože som nastúpila ako skupinová vedúca (niečo podobné ako koordinátor voľnočasových aktivít). Okrem slovenského jazyka som tiež vyštudovala pedagogiku detského a mládežníckeho hnutia a treba povedať, že ma to veľmi bavilo. Nezažila som žiadny veľký ideologický tlak, pretože si myslím, že naša generácia pripravila pôdu pre november 1989. Možno som ho aj preto nepocítila, lebo po 2 mesiacoch v práci som šla na materskú dovolenku ☺. Je pravda, že na vysokej škole som bola vyhodená zo skúšky u dekana pre svoju otvorenosť a „papuľnatosť", ale nie pre nevedomosť. Na opravnej som ani neodpovedala a zapísal mi jednotku.

Mali ste nutkanie rebelovať?

Náš ročník (na VŠ) bol považovaný za rebelov a naozaj si myslím, že sme predpripravili pôdu pre novembrovú Nežnú revolúciu. ale teraz mi prišlo na um, keď som začala pracovať, na začiatku školského roka bolo skupinové zhromaždenie -stretnutie celej školy, pravdaže v pionierskom kroji a celé to malo zaužívanú nudnú koncepciu. Tak som vymyslela, že začneme a skončíme nie Piesňou práce (oficiálna pieseň na oslavu práce v socializme), ale piesňou z filmu Fontána pre Zuzanu. Namiesto nudného čítania plánu práce sme s deckami vymysleli a vyrobili veľký trhací kalendár a aktivity každého mesiaca niekto prečítal s krátkym hudobným predelom... Vtedy prišiel za mnou riaditeľ školy s tým, či viem, čo nás čaká, ak príde niekto z okresu (z odboru školstva). Vedela som, ale aj tak som šla do toho, veď by som si aj fontánu obhájila.

Stalo sa vám, že ste sa preriekli pred žiakmi a zľakli ste sa následkov?

Nie, po materskej som nastúpila v roku 1990, to som si vymyslela, že otvoríme v škole školský klub, čo mi môj riaditeľ na ZŠ CI schválil, no a potom o rok bolo treba učiť slovenčinu, doštudovala som tretí predmet etickú výchovu, tak som učila aj tú, čo bol vlastne nový predmet v alternatíve s náboženstvom. Tie časy boli už oveľa voľnejšie v názoroch a začali sa „nebáť" i staršie kolegyne.

Je niečo, čo podľa vás bolo na školstve počas obdobia pred Nežnou revolúciou lepšie?
Nežilo sa v škole tak rýchlo (ale to súviselo s celkovým štýlom života), viac sa deti učili vonku. Spomínam si na kolegu – biológa, myslím, že čo sa dalo, všetko odučil v školskej záhrade, v eko-učebni vedľa školského ihriska. Tiež som ju využívala na hodiny ETV a ak sa dalo i na hodiny slovenčiny. Telesná výchova, práce na pozemku, výtvarná výchova – ak to počasie dovoľovalo, učilo sa vonku.

A možno tie spoločné celoškolské podujatia – karneval, rôzne súťaže, diskotéky s programom, športové olympiády, zbery. Decká neutekali domov, chceli sa spoločne zabaviť, zasmiať sa. Vytváral sa taký komunitný duch školy, na ktorý sa nezabúda.

Učili ste alebo mali ste vo vašom okolí niekoho, kto učil mimo socialistických osnov, možno žiakom zdieľal veci, čo by sa režimu nepáčilo?
Spomínam si na môjho učiteľa hudobnej výchovy na SŠ, vynikajúci hudobník, klavirista, ktorého „upratali“ na našu strednú pedagogickú školu pre jeho odvážne protispoločenské názory. Ten nám hovorili o západnom umení – hudbe, divadle, filme, výtvarníctve... (Treba podotknúť, že aj počúvanie západných rozhlasových staníc bolo často trestané.) Asi by sme o tom ani nechyrovali, keby nás neučil. Hodiny sme mávali v Divadielku – prerobenom podkroví s výbornou akustikou, no skrátka nezabudnuteľné hodiny. Spolužiaci dokonca založili hudobnú skupinu.

Mgr. Drahomíra Holbová

(Pani Holbovej sme položili tie isté otázky a svoje odpovede zhrnula do súvislého textu. pozn. red.)
Vyrastala som v dobe, ktorú historici nazvali normalizačnou. Ale ako to už býva, mladého človeka politika v dospievaní až tak nezaujíma a ani doma sa o politike veľmi nerozprávalo. To, že je socializmus a kapitalizmus, som brala ako historický fakt. Západ bol pre nás „zatvorený“, a tak som nemala možnosť porovnávať život u nás (v socialistickom bloku) a v tom takzvanom kapitalistickom svete. Určite sa na našom vtedajšom živote podpisovala ideológia doby. O živote za železnou oponou sme mali len veľmi strohé informácie – takmer žiadne, o čo sa veľmi dôsledne starali predstavitelia vtedajšieho režimu. Vlastne sme žili v akejsi „sladkej nevedomosti“.

Čo sa týka mojej pedagogickej praxe (učiteľka slovenčiny a dejepisu), osnovy boli striktne dané. Tak napríklad, keď som za socializmu učila udalosti v ČSR v roku 1948 – tak to bol Víťazný február a po revolúcii 1989 sa učivo označovalo ako komunistický puč. Alebo v roku 1968 sa augustové udalosti nazývali bratskou pomocou krajín Varšavskej zmluvy na ochranu socializmu u nás. Po roku 1989 sa to vnímalo ako vojenská invázia. Mala som vtedy osem rokov a nemám na tú dobu pekné spomienky. Boli sme „prilepení“ k rádiu a so strachom sme počúvali správy s mojimi blízkymi, ktorí už vojnu prežili, sme sa naozaj báli, že bude vojna. Terajšia situácia na Ukrajine mi rok 1968 u nás veľmi pripomenula a nie je mi jedno, čo sa kúsok za našimi hranicami deje. Historicky sme s Čechmi niečo obdobné ako Rusi a Ukrajinci. Vždy som spomínala na hodine dejepisu pri aktuálnom učive, že všetky naše politické prevraty i rozdelenie ČSSR na dva samostatné štáty prebehli bez priameho krviprelievania, čo nám naozaj môže svet závidieť. Vždy som sa snažila viesť svojich žiakov tak, aby preberané učivo mechanicky nememorovali, ale snažili sa ho pochopiť v čase a priestore, v ktorom sa odohrávali. Pri literatúre to bolo niečo podobné, keď pohľady na život autorov poézie a prózy ich tvorbu a výber vždy boli a sú poznačené dobou ich hodnotenia. Pri rozboroch diel som vždy zdôrazňovala žiakom, že dielo musia hodnotiť v kontexte doby, kedy ho autor napísal, aby lepšie pochopili autorský zámer. V slovenskej gramatike je to trochu jednoduchšie, aj keď k zmenám dochádza aj tam, najmä pod vplyvom prenikania množstva cudzojazyčných pojmov.

Samozrejme, aj oslovovanie v socializme bolo iné ako dnes. Boli sme súdružky učiteľky a súdruhovia, teraz sme pani učiteľky a páni učitelia. Odpadli ideologické politické školenia, ktoré boli povinné. Za mojej pedagogickej praxe som sa nestretla s rebelantstvom u kolegov a ani ja som nebola rebelom. Ako som už napísala, brala som to ako historický fakt a iné sme nepoznali. Z rozprávania manžela však viem, že na strednej škole mali staršiu dejepisárku, ktorá prežila toho viac a disponovala aj inými historickými zdrojmi, preto hltali jej výklad dejinných udalostí s otvorenými ústami. Mala z toho veľké nepríjemnosti v profesionálnom i osobnom živote a jej deti sa nemohli dostať na vysokú školu. Naproti tomu jej kolegyňa často pre názory, ktoré odzneli na hodinách občianskej náuky, volala študentov na „koberec“, aby jej prezradili, odkiaľ tie údaje získali (napríklad, ktoré „štvavé“ vysielače v rádiách počúvajú).

Počas nežnej revolúcie som bola na materskej dovolenke a po jej skončení som nastúpila do inej školy, takže som nezažila „akési vyrovnávanie si účtov“ a dokonca na škole ostal aj po novembri 1989 ten istý riaditeľ.

A čo bolo lepšie v školstve za socializmu? Komunizmus sa nestihol vybudovať a je to veľmi častá chyba na označenie doby pred rokom 1989. Prepracovanosť školského systému, odhliadnuc od ideológie, ktorá koniec koncov bola všade, bola určite komplexnejšia. Učila som aj na učňovskej škole, kde fungovalo to, čo sa dnes tak honosne nazýva duálne vzdelávanie. Fabriky si vychovávali svojich budúcich zamestnancov a študenti mali vo fabrike miesto isté. Alebo mohli získať maturitu a ísť na vysokú školu. Treba však zdôrazniť že iniciatívu, kreatívnosť, nápaditosť, vlastné názory, či už v radoch pedagógov, alebo žiakov tvrdo potláčali mocenské zložky. Uvoľnenie u nás nenastalo ani po nástupe Michaila Gorbačova a jeho „glasnosti“ v Sovietskom zväze, čo bolo veľkým sklamaním pre celú našu generáciu.

Dnes tiež majú učitelia predpísané osnovy, ale v súčasnosti je v škole ďaleko viac priestoru na diskusiu a vyjadrenie vlastného názoru.

.redakcia INAK

.lies around us

Je všetko, čo vidíme na internete, pravda? Môžeme týmto informáciám dôverovať? Čo by sa stalo, ak by sme tieto informácie len pasívne prijímali a nezamýšľali by sme sa nad ich pravdivosťou? Bohužiaľ, aj toto je realita mnohých ľudí, možno aj tých, ktorí sú bezprostredne okolo teba. Lenže internet, výdobytok dnešnej doby, má aj svoju temnú stránku. Prevažne sociálne siete sa stali akousi platformou pre zdieľanie našich názorov, ktoré nemuseli byť napísané práve najdôveryhodnejším človekom.
Kontrola týchto príspevkov sa stáva potom veľmi komplikovanou a hranica medzi pravdou a hoaxom sa nám môže zdať veľmi tenká.
Čo sú teda dezinformácie a ako overovať pravdivosť informácií na internete?

I na to sme sa zamerali v rámci nášho ročníkového projektu.

správna terminológia

Ako od seba odlíšiť hoax, dezinformáciu, fake news či konšpiračnú teóriu?

Dezinformácia je nepravdivá informácia, jej cieľom je oklamať, poškodiť reputáciu, či inak ublížiť, využíva sa zámerne a je ľahko zneužiteľná.

Fake news sú informácie, ktoré zámerne napodobňujú formát spravodajstva alebo iného produktu žurnalistiky. Ich cieľom je zavádzanie svojho publika a ich šírením skresľujú realitu.

Hoax je virálne rozšírená poplašná správa, ktorá je trestnoprávne postihnuteľná a nemusí sa zakladať na pravde.

Konšpiračná teória je v podstate teória o sprisahaní. Základom je viera v to, že naše životy ovláda niekto iný alebo nám niekto o určitých udalostiach klame. Konšpirátori sa domnievajú, že na svete existuje nejaká malá skupina ľudí s obrovskou mocou, ktorá riadi celý svet a koná vo svoj prospech na úkor všetkých ostatných. Konšpiračná teória potom vysvetľuje javy (napr. biele čiary, ktoré lietadlá zanechávajú vo vzduchu), ktoré majú celkom logické a normálne vysvetlenie (ide o vodnú paru z motora), spôsobom, ktorý hádže vinu na túto vymyslenú skupinu ľudí (napríklad tvrdenie, že ide o chémiu, ktorou nás vládcovia sveta posýpajú, aby sme boli poslušní). Konšpirátori obvykle veria, že takmer všetky médiá klamú, takmer všetci politici sú podplatení a podobne.

ako rozpoznať falošné správy?

- Zváž zdroj - preskúmaj stránku, jej kontaktné informácie, čím sa stránka zaoberá, autora článku,...
Ak zdroj nepoznáš, informáciu nezdieľaj.
- Čítaj ďalej - titulky môžu byť zavádzajúce, v snahe získať videnia, kliknutia.
- Skontroluj dátum – veľakrát sa stáva, že sa zdieľajú staršie články alebo statusy,...
Opätovné zverejňovanie starých informácií neznamená to, že sú relevantné pre aktuálne dianie.
- Nie je to len vtip? - ak je to príliš bizarné, môže to byť satira.
- Spýtaj sa expertov, choď do knižnice alebo sa obráť na webovú stránku overujúcu fakty.
- Nie sú to len tvoje predsudky? - zváž, či tvoje vlastné presvedčenie alebo obavy môžu ovplyvniť tvoj úsudok.
- Urob si vlastný prieskum - ak pochybuješ o nejakom tvrdení, vždy si môžeš urobiť prieskum sám, aby si získal vysvetlenie
- Over si to aj na iných médiách - skontroluj, či článok, ktorý čítaš, bol pokrytý aj inými médiami

prečo sa dezinformácie šíria?

Dezinformácie sa môžu šíriť z rôznych dôvodov.
Jeden z najhlavnejších je úprimné presvedčenie, že daný článok je pravdivý. Títo ľudia sú potom presvedčení, že tradičné médiá úmyselne skrývajú pravdu a týmto spôsobom chcú na to upozorniť širšiu verejnosť.

Šírenie dezinformácii môže ponúkať aj zaujímavý spôsob zárobku - médiá vidia potenciál aj v neoverenej informácii a jeho popularizáciou - zdieľaním sa môže dostať k cieľovej skupine, ktorá daným informáciám uverí.

Dezinformácie vedia vzniknúť aj ako vtip. Pôvodne nie sú určené na zdieľanie, ale niektorí ľudia im uveria a túto dezinformáciu začnú šíriť ďalej.

Niektorí politici majú svoju kampaň postavenú napr. na odpore proti určitým skupinám ľudí -migrantom, prípadne Rómom,...tým vytvárajú v ľuďom emócie ako napr. strach, pobúrenie, pocit nespravodlivosti.
Šíria dezinformácie, aby sa zvýšila ich miera voliteľnosti, čiže vo svoj prospech. Zároveň sa snažia prezentovať ako silní lídri, ktorí obyvateľov ochránia.
Tomuto typu politikov vyhovuje, keď značná časť spoločnosti žije v predstave, že ju zvonku ohrozuje cudzia sila.

tradičené vs dezinformačné médiá

Dezinformačné médiá pôsobia navonok dôveryhodne.
Vyzerajú ako tradičné médiá - využívajú pútavú grafiku (napr. Hlavné správy), kvalitný papier (napr. Zem a vek), čo v nás vytvára pocit, že je dané médium dôveryhodné.
Majú tendenciu dávať sa do pozície jediného správneho zdroja.
Tradičné média nie sú jednostranné a ukazujú nám rôzne pohľady na veci. Nie sú sluhom nejakej ideológie alebo štátneho záujmu. Riadia sa kódexom novinárskej etiky (využívajú normy a určité pravidlá) a vyhýbajú sa skresleným informáciám. Nehanbia sa priznať si chybu a poznáme autorov.

manipulatívny článok

„Rakovina nie je choroba, ale biznis!“, „Rakovina sa dá vyliečiť púpavou či zmrazenými citrónmi!“.
Tieto výroky sú typickými titulkami manipulatívneho článku. Ich cieľom je ovplyvniť náš názor, často bez nášho povšimnutia. Takéto typy článkov bývajú mnohokrát zdieľané ľuďmi, ktorí im bez rozmýšľania uveria a s dobrými úmyslami šíria ďalej. Nemajú zverejneného autora a nezakladajú sa na vedeckých štúdiách, čo by mal byť rozhodujúci dôvod, prečo tieto články nečítať. Prevažná väčšina stránok obsahujúca manipulačné články ich používa napr. na získanie zákazníkov pre svoje internetové obchody, a tak zisk peňazí.
Dnes je dôležitejšie ako kedykoľvek predtým pristupovať k informáciám zodpovedne a kriticky, a tak neprispievať k šíreniu dezinformácií.

kde overovať informácie?

konspiratori.sk -
nachádza sa tu zoznam webov, ktoré môžu byť pochybné a nedôveryhodné

@ocami_farmácie -
instagramový profil, ktorý sa zameriava na medicínske hoaxy

@krotimehoaxy -
instagramový profil novinára, ktorý sa taktiež zameriava na hoaxy

Hoaxy a podvody - Polícia SR -
facebooková stránka, ktorá vyvracia aktuálne hoaxy

checkbot -
Facebook, Messenger bot, ktorý ti pomôže odhaliť falošné správy

.lenka machová III.B

Vieme debatovať?

Mnohí si to neuvedomujeme, no debata je všade okolo nás, je to nástroj každého slobodného človeka. Tento nástroj, tak ako aj ostatné, sa však musí brúsiť, aby sme jeho používaním niečoho dosiahli. Preto i pri debate, je potrebný istý začiatok, no i tréning. Kedy sa človek stane debatérom? A k čomu je to dobré? Dá sa to vôbec v živote využiť?
Každý z nás sa asi v živote ocitol v situácii, keď ste sa s niekým nezhodli. V istej záležitosti ste jednoducho nezdieľali rovnaký názor. To, čo potom nasledovalo, však debatou nazvať nemôžeme. Áno, išlo o výmenu názorov a možno i pár argumentov, no boli naozaj všetky založené na pravde a položené adekvátne?

Debata, o ktorej si dnes povieme, je istá kombinácia vyššej úrovne komunikácie. Využíva sa všade vo svete a mala by sa i v slovenskom parlamente.

To, čo často vidíme v televízii či na internete, je presný opak debaty. Videli ste už snáď politickú debatu, v ktorej by po sebe pozvaní politici nekričali a neskákali si do reči? Ja teda rozhodne nie.

Nebolo by na čase toto zmeniť? Len si to predstavte, generácia politikov, ktorí vedia, čo robia a dokážu o tom adekvátne debatovať.
Nielen plané argumenty a sľuby krajšieho zajtrajška, ale pravý, silne stavaný argument. Taký, ktorému nebude nič chýbať. Tvrdenie, to, čo chceme týmto argumentom dokázať. Vysvetlenie, pri ktorom sa obháji predchádzajúce tvrdenie a jeho platnosť. A na záver dôkaz, súčasť argumentu, ktorá podporí vysvetlenie tým, že dokáže, že vysvetlenie sa zakladá na skutočnosti, ktorú môžeme pozorovať okolo seba.

Aby sa toto raz stalo realitou i na našej politickej scéne, je potrebné, aby už mladí ľudia boli učení minimálne základným princípom debaty. I keď naša škola, žiaľ, nemá medzi predmetmi debatu, ako niektoré iné školy, máme aspoň debatný krúžok. Na tomto krúžku sa každý gymnazista môže naučiť, ako náležite debatovať.

Ak vás tento článok zaujal a cítite potrebu sa o debate viac naučiť, prispieť k lepšej budúcnosti rozvinutím vášho kritického myslenia a efektívnejšieho spolupracovania, neváhajte a pridajte sa do nášho školského debatného krúžku.

Nerobte to len pre seba, robte to pre svet.

.connie

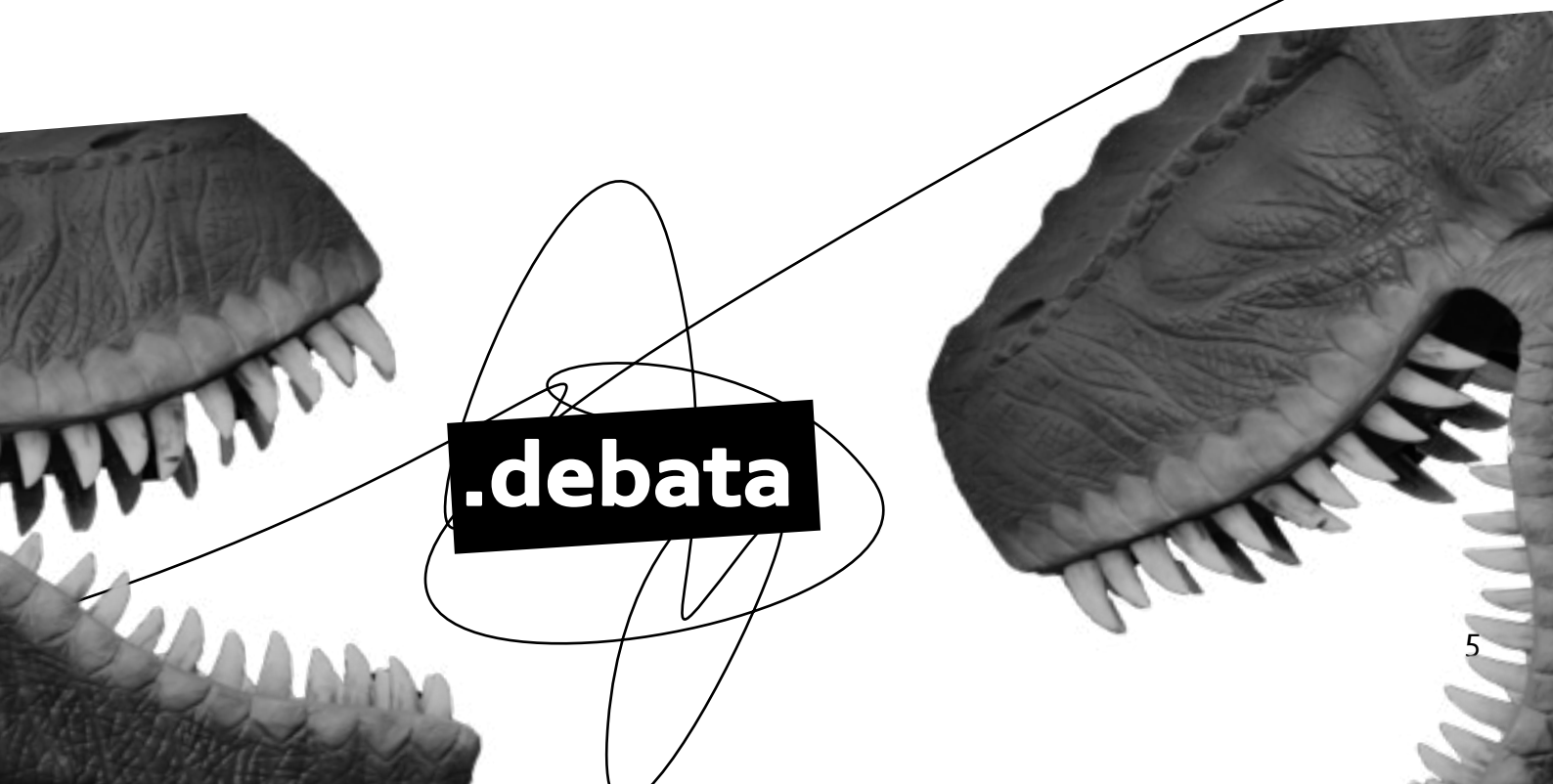

.hlúposť už nie je hlúposť,

V dnešnej liberálnej dobe neexistuje také niečo, ako dobrý názor, zlý názor, hlúpejší človek a múdrejší človek. Všetko je to vec názoru.
Myslím si, že je to nastavené celkom dobre, i keď to má, ako všetko, svoje chyby. Nech si každý myslí, čo chce, veď mňa do toho nič, len keď už tieto názory zasahujú ľudské práva a slobody, je treba sa nad nimi viac zamyslieť a uvedomiť si, čo je správne a čo nie.
Napríklad taká homofóbia, islamofóbia, rasizmus, nacizmus, transfóbia a iné "ideológie" obmedzujúce ľudí. Sú tolerovateľné a založené na múdrosti? Nerešpektujem ľudí, ktorí s týmito ideológiami súhlasia. Obmedzujú ľudské práva a slobody, čo je smutné. Je smutné, že niekto v dnešnej dobe stále takto rozmýšľa. Čo vám tí ľudia spravili? Z môjho pohľadu tieto vyhranené názory majú väčšinou bieli, heterosexuálni ľudia, ktorí si myslia, že sú nadradení nad ostatnými, čo spôsobuje viac škody ako úžitku. Ale označuje niekto takýchto ľudí za hlúpych? Možno, ale väčšina nie. Lebo "veď je to vec názoru". Dobre, beriem.
Čo taký Putin. To, čo spravil vo štvrtok 24. 2. 2022 je katastrofálne a netolerovateľné. Ako sa takýto človek dostal k moci? Možno pred osemnástimi rokmi ľudia inak rozmýšľali, alebo on bol iný, alebo ľuďom nasľuboval modré z neba. A možno to bola len obyčajná ľudská hlúposť. Prekvapuje ma, že sú krajiny, ľudia, ktorí si ho zastávajú a podporujú ho v tom, čo robí. Takí typickí slovenskí rusofili tvrdia, že nič zlé nespravil a útočil len na vojenské ciele, čo nie je pravda. Jednu takú osobu máme v rodine. Je to človek, ktorý vyštudoval vysokú školu zahraničného obchodu, prešiel kus sveta, má taký všeobecný prehľad ako len málokto.
A tento vzdelaný človek má na situáciu vo svete taký názor, aký má, a pritom nie je hlúpy. Len má podľa mňa hlúpy názor. Prečo je to tak? Prečo má vzdelaný človek ako on taký hlúpy názor? Aj napriek tomu, že som po ňom zdedila gény, nevidím mu do hlavy a túto otázku neviem s presnosťou zodpovedať. Aj by som sa o tom s ním porozprávala, ale viedlo by to len k zbytočnej hádke, keďže máme obaja tvrdé hlavy. A možno je to tou tvrdohlavosťou a neochotou prijať nové, pravdivé informácie, čo svedčia proti Rusku. On ako človek, ktorý sa narodil v socialistickom Československu a neskôr sa angažoval v socialistickej strane, ťažko prijíma a vôbec rozmýšľa o niečom takom. Na tomto príklade môžeme vidieť, že "hlúpy" názor korení niekde v minulosti.
Ale čo ostatní ľudia s "hlúpymi" názormi? Majú na to ešte nejaký dôvod? Podľa mňa sú všetky informácie podávané v jazyku, ktorý sa im dobre číta a rozumejú mu. A možno to ani nie je o ľuďoch, ktorí prijímajú informácie bez akejkoľvek analýzy, ale je to o ľuďoch, ktorí to dávajú von do sveta. O ľuďoch s mocou a peniazmi, ktorí sa snažia iných ľudí „oblbnúť", aby mali ešte väčšiu moc.
Ja si myslím, že názory iných a názory, ktoré môžeme považovať za hlúpe, by sme si nemali veľmi brať k srdcu. Predsa len aj oni si môžu myslieť, a pravdepodobne si aj myslia, že tie naše názory sú hlúpe. Takže, prosím, ľudia, neubližujme si. Ja sa osobne snažím riadiť heslom „Ži a nechaj žiť." To, či sa aj vy budete riadiť týmto heslom, je len a len na vás.

.viktória trsťanová

ale názor...

.aké vyrieknuté slová sa ti najväčšmi zapísali do pamäti?

Rebeka Beláková:
"I thought I couldn't love anymore
Turns out I can't
Not for the same reasons as before
I use everyone I ever meet
I can't find the perfect match
Abuse those I love while I ostracize the ones who love me back"
Wilbur Soot, Your sister was right

Terézia Kadlečíková: "I know they won't hurt you anymore as long as you can let them go"
Harry styles

Sára Lukačovičová: „Jediná spravodlivosť na tomto svete je, že slnko svieti pre všetkých."
Dubnický podchod

Natália Šašinková: "No regrets, only memories"
Daniel Ricciardo

Lucia Novotná: "my body is a temple, & I am the god it was built for"
savannah brown

Silvia Gajdošíková: "Bojím sa slov, ktoré by boli zbytočné a nepresné." J. Vargová

Mária Rácová: "Fortis est non pertubaris in rebus asperis"
Cicero

Sofia Šuranská: 'I'm responsible for my own happiness? I can't even be responsible for my own breakfast!' - BoJack Horseman

Sebastián Lukáš Šedo: „Bohatstvo jazyka je práve v jeho možnosti byť úsporný."
Dušan Dušek

Aneta Gospičová: "Človek, ktorý zostane vo svete sám, skôr alebo neskôr sa stane strašidlom."
Pehavý Max a strašidlá

Martina Kostolná: "Despite your best efforts, people are going to be hurt when it's time for them to be hurt."
Haruki Murakami, Norwegian Wood

Tatiana Gurínová: „Just keep swimming." It ends with us
Colleen Hoover

Magda Teťáková: „Why should we take a stand about someone pushing someone else when it's all so far away?" z karikatúry Davida Lowa, Increasing pressure.

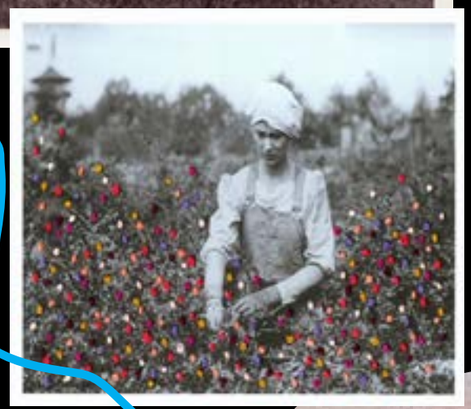

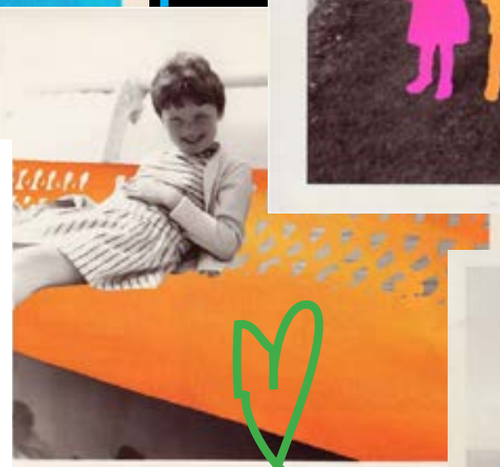

koláže: Hayley Warnham

.vlastná tvorba

.obrázok: pinterest

„Žiješ v halucinácii, neustále presviedčaš seba a svoje okolie o svojej fikcii skutočnosti, ako je všetko ideálne až priam excelentné... Nie je to tak, priznaj to, priznaj, že trpíš."

Kričala a popritom lapala po dychu, znelo to, ako by sa s niekým priečila. Druhá osoba asi stratila slová, pretože nič neodpovedala. Z tohto bodu miestnosti nebolo vidieť dovnútra, ale aj tak bolo cítiť mrazivo a dusno, ktoré sa odtiaľ šírilo.
Hlboký nádych a výdych.

„Nerob mi toto," zamrmlala potichu. Začala hovoriť. Zachytiť sa dalo len každé piate slovo.
Znova sa zhlboka nadýchla a začala vysvetľovať: "Nie som naštvaná, mrzí ma to, mrzí ma, čím všetkým si si prešla, ale pochop aj mňa, vytrpela som si kvôli tebe toho veľa, nenávidím ťa. Nechcem to, ale nedokážem to inak. Nie, nepozeraj sa tak na mňa, nezmeníš môj názor. Si hrozná, pozri sa na seba, oddávaš sa okoliu, nepoznáš seba samú, si len kópia. Čiastočky ľudí, ktorí ťa formovali,... brala si len to najhoršie," tón hlasu postupne klesal a hovorila pomalšie.
V jej hlase rezonoval iba smútok. Začala vzlykať. "Mrzí ma to, dobre? Mrzí ma, že to takto skončilo, ale nedokážem ťa ľúbiť, v mojich očiach nie si hodná lásky. Všetci sa pýtajú, že čo sa mi stalo, prečo kráčam po chodbách ako duch, bez jedinej iskričky radosti v očiach? Ale čo im poviem? Čo sa vlastne stalo? Nič, všetko, niečo... Neviem, koho to je vina, všetko sa to udialo príliš rýchlo a urobila si určite veci, ktoré som nemohla ďalej prehliadať. Zmenila som sa, už nechcem byť súčasťou tohto. Prechovávam k tebe stále nejakú lásku, ale medzi láskou a nenávisťou je tenká hranica. Zo dňa na deň sa to prehuplo z jedného na druhé."

Spustila srdcervúci nárek. Vzlykala, plakala a kričala ako ranená laň. Následne nastalo úplne mrazivé ticho, akoby aj vietor vonku ustal. Zaznel dutý náraz, až zem zatriaslo. Praskanie skla a krik od bolesti.
Nohy sa mi akoby samé rozbehli dovnútra. Prvá vec, ktorá mi padla do oka, bolo, že je v miestnosti sama. Ležala na zemi, po rukách jej tiekla krv a vedľa nej rozbité zrkadlo - odpoveď na hádanku identity druhej osoby.

.lucia novotná

su(realizmus)

Skončila sa budúcnosť,
stratená v odleskoch večnej mizivosti krídel motýľov posvätnej deštrukcie,
rozdávajúc kúsky srdca len tak z princípu,
keď jagavá chiméra slnka zapadá nad krajinou smutných prí(zrakov).
Hľadím na nás cez dolámané prsty,
ešte stále vlhké od skvapalneného svitu transcendentna,
rozpínavosťou sveta kľúčovej dierky na dlaniach,
ľudskosťou zúfalá
a po pamäti skicujúc oči starých ľudí,
roztečené ako kopček vodavej zmrzliny,
sa vydávam do priestoru nevysloveného,
zatiaľ čo ty spíš vo vedľajšej miestnosti,
zneuctený garanciou kvitnutia vlčieho maku zajtrajškov.
Len ma zaujíma, o čom snívaš a či snívaš o mne.
Opätovne sa strácajúc na druhej strane zrkadla,
v domnienke,
že stále jestvuje spôsob, ako sa vymaniť z bludného konsenzu tej poézie,
čo si explicitne hovie vo vnútri mňa.
Tej poézie,
ku ktorej sa tak oddane primkýnam v časoch nemohúcna,
k mojej ópiovej afére súčasna.
Kto len dal atrocitnu moc?
Ešte raz a potom vyrieknem to osudné zbohom,
určím definitívno z prachu domnienok,
vymením vnútorný plač ducha za vnímateľný okolím.
Dlho som neplakala očami.
Čo iné mi teda zostalo, než len nebyť su(realistom)?

.martina kostolná

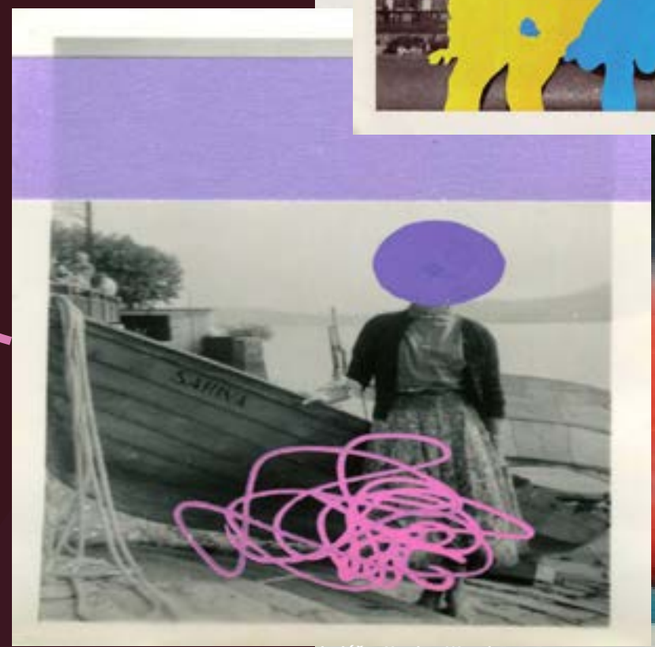

koláže: Hayley Warnham

Abstraktno

Tancuješ mi zakázane po čiare života.
Si šepot slov
potápajúci sa ku dnu bazéna tekutého šťastia,
záchvevy pokory nachádzam spletené v tvojich kofeínových vlasoch,
na hraniciach skazy a vykúpenia.
Raj, ktorého nebesá tvoria pekelné plamene,
už viem kam tým Sapfó mierila.
Ukrývam nás za slová,
splietam substancie abstraktna s eleganciou,
akoby moja ponurosť bola vykonštruovaná omamnom,
len na to jedno nepovolené.
Sama si šepkám epitetá zatratenia,
očakávajúc,
že raz príde na moje slová,
že v konsolidácii nájdem aspoň zrniečko omamného prachu neprístupna,
ktoré mi bude po vôli.
Bezbranne maľujem tvoju podobizeň so zavretými očami,
plížim sa končinami abstraktna sťa ostrieľaný smilník,
sťa koroner ohliadajúci telo podliehajúce pominuteľnosti.
Splývam so záhybmi spomienok na jeho stole.
Verím, že sa dožijem včerajška.

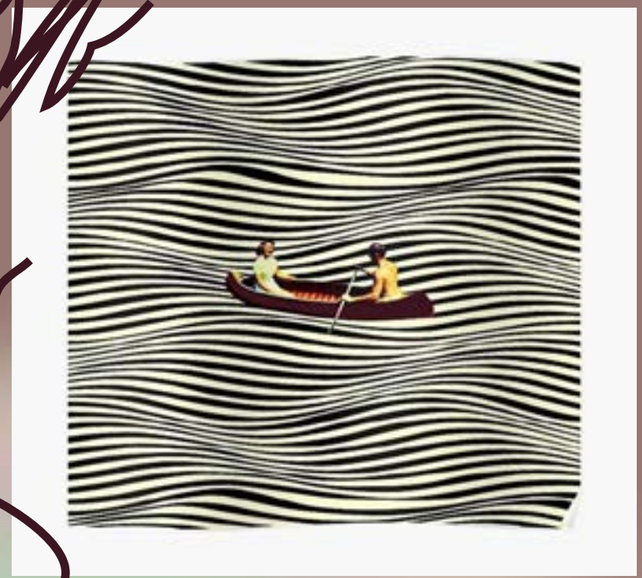

.obrázky: pinterest

Citomaľba

Mám myseľ,
ktorá nesúmernosťou kričí,
soptí,
trasie sa od úmorného nesúhlasu,
prisľubuje svetu objektivitu,
hoci vie, že je len generačným klamom,
nútеným odkazom na transcendentno v každej barokovej maľbe.
Pamätáš, ako násilne som po tebe túžila?
Koncipovala verše, ktorými som sa mohla vykričať,
tkala tŕnistú spleť akosti z tvojich plačom zmáčaných mihalníc.
Všade bola prítomná urputnosť velúru.
Bola som vo vnútri aj vonku tvojej aury,
sľúbila som, že sa vždy vrátim,
no garancia bola odpradávna prehnane abstraktným pojmom,
aspoň to som sa naučila od teba.
Talent je dar, no zároveň i prekliatie.
Ako docielim okolnosť,
že pri každom vyslovení tvojho mena budeš cítiť,
že ťa mal niekto niekedy naozaj rád,
že som sa ti neprisnila len náhodou?
Tak si zatvor oči
a nechaj vílí prach miznúť medzi prstami,
nechaj opätovne vyhrať poéziu nad prózou,
nech ťa šteklí na bruškách prstov moja prítomnosť.
Len neotváraj oblok
a nenechaj všetky citomaľby rozpŕchnuť sa do tmy,
nedopusť, prosím, aby ma tento svet väčšmi znetvoril.

.martina kostolná

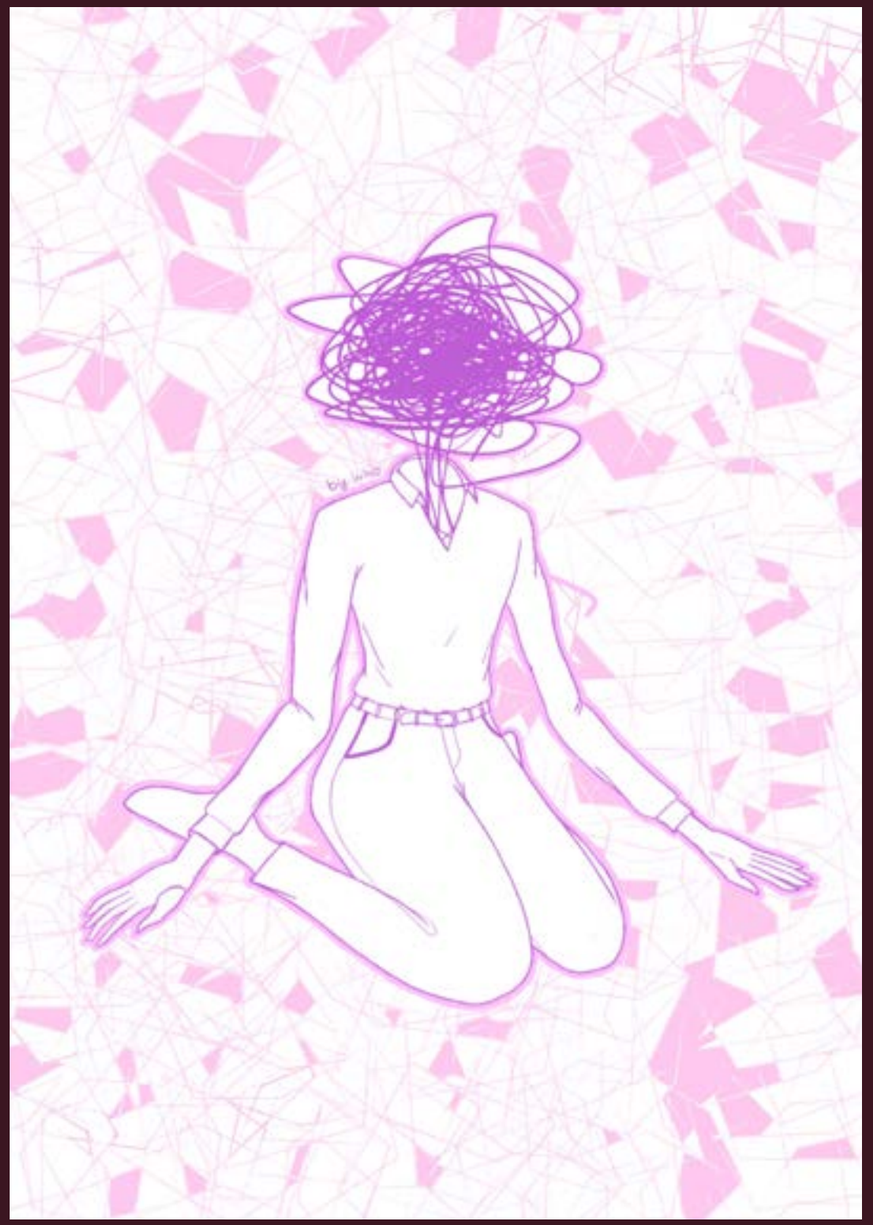

.ilustrácia: kamila čepáková

.návšteva z ministerstva

Vo februári našu školu navštívila štátna tajomníčka Ministerstva školstva Svetlana Síthová. Hovorila s učiteľmi, ocenila projektovú hodinu v tercii, so septimou rozoberala VŠ a zúčastnila sa diskusie na ročníkovom projekte o duševnom zdraví. Počas nabitého programu si našla čas aj na nás a odpovedala na zopár otázok, ktoré sme si pripravili.

V súvislosti s novou reformou školstva sa okrem iného často hovorí o zavedení metód, ktoré budú u žiakov podporovať kritické myslenie a nie bezduché memorovanie faktov. Ako sa spomínaná reforma reálne odrazí v praxi?

Školská reforma alebo kurikulum, ktoré sa pripravuje, sa týka predovšetkým základných škôl, čo sa u vás týka študentov 8-ročného gymnázia. Predmety, ktoré sa teraz učia izolovane, ako napríklad matematika, sa nebudú učiť tak samostatne, ale budú prepojené tematicky. V rámci dňa bude napríklad téma duševného zdravia a v rámci tejto témy sa žiaci naučia matematiku, vlastivedu, geografiu a ostatné predmety. Je to veľmi dôležité, lebo ľudský mozog rýchlejšie spracováva informácie, keď sú takto prirodzenejšie prijímané do centrálnej nervovej sústavy, ako keď sú len izolované – keď ich memorujeme bez súvislostí. To je prvá časť, druhá je, že sa budeme menej učiť naspamäť a vylúčia sa veci, ktoré sú už dnes archaické, zastaralé a mladí ľudia ich nepotrebujú. Vedomosti sa budú sa viac prepájať so zameraniami. Základné školy sa vlastne delia do 3 cyklov: 1. základný – 1. - 3. ročník, kde sa učíme písať, čítať a počítať, 2. stupeň je taký prestupný a ten 3. bude výrazne orientovaný na prestup na zvolenú strednú školu.

Plánujete zmeniť maturitnú skúšku, čo sa týka terajšej formy skladajúcej sa z písomnej a ústnej časti? Čo si myslíte o opodstatnenosti maturitnej skúšky ako takej, keďže pandémia ukázala, že sa absolventi stredných škôl dostali na vysokú školu aj bez nej?

Maturita ako záverečná skúška zostáva tento rok v štandardnom režime. Maturita, ktorá nás čaká už možno budúci rok, bude obsahovo inak poskladaná. Nerada by som v tomto čase rozprávala o konkrétnych detailoch, skúška sa však bude zameriavať na študijné predpoklady založené na kritickom rozmýšľaní.

Plánuje ministerstvo zaradiť do výuky aj nejaké nové predmety?

Predmety ako kritické myslenie, multimediálna výchova,... sa učia veľmi málo alebo pomerne neskoro. Chceme, aby tieto predmety boli súčasťou nového kurikula, ale budú inak nazvané alebo implementované do iných predmetov. Prierezové témy, napr. sexuálna či environmentálna výchova, vnímame ako veľmi dôležité a je snaha ich zaradiť do vyučovanie vo výraznejšej miere.

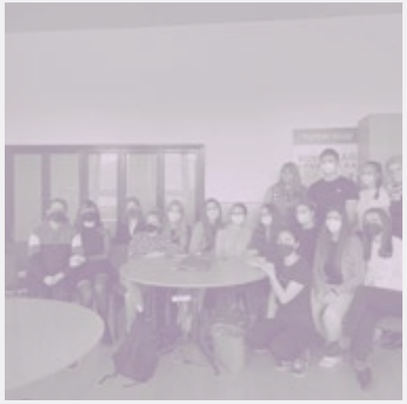

Otvorila sa niekedy na ministerstve otázka spojenia prírodovedných alebo humanitných predmetov do komplexného predmetu, ako majú napríklad vo Veľkej Británii predmet Science, ktorý prepája predmety ako fyzika, chémia a biológia?

Toto je súčasťou práve spomínanej kurikulárnej reformy. Naši kolegovia - učitelia z praxe pracujú v takto pospájaných oblastiach. Takže momentálne sa to pripravuje a snahou je samozrejme veľmi postupne dostať tieto zmeny do praxe, tak aby boli na to dostatočne pripravení aj učitelia. Musíme si tiež povedať, že mnohé zmeny sa zavádzajú priebežne a niektoré uvidíme možno až v roku 2030. Vtedy budú všetky plánované zmeny najvýraznejšie ucelené.

Študenti majú pocit, že v spoločnosti chýba vzájomná tolerancia či porozumenie a prijatie inakosti. Chce ministerstvo tomu nejako pomôcť?

Ministerstvo školstva má vlastného ministra, má štátnych tajomníkov, to sú kvázi zástupcovia a každý má na starosti niečo iné. Pán štátny tajomník Paulis má na starosti vysoké školy a vedu, pán štátny tajomník Husár má na starosti šport, to, čo je podo mnou, je národnostné a celoživotné inkluzívne vzdelávanie. Inklúzia je práve o tejto tolerantnosti. Každý je nejaký a je to vyslovene o tom, ako sa spoločnosť nastaví. Úplne súhlasím s vašimi študentmi, že do škôl potrebujeme, a nielen do škôl, ale aj do spoločnosti, dostať toleranciu. Myslím si však, že to nie je len o školách, je to skôr o nás ľuďoch a spoločnosti ako takej. To, v akých prostrediach fungujeme a akých kamarátov a rodiny máme, je kľúčové. Keď každý prispejeme svojou troškou, tak to potom bude inak vyzerať v školách i celej spoločnosti.

Ako sa odrazí reforma na financovaní škôl a ich digitalizácii, keďže na dištančnom vyučovaní sa preukázalo zapájanie interaktívnych aktivít ako veľmi efektívne?

Ten prvý bod, čo si treba uvedomiť je, že tento rezort alebo teda toto vedenie, ktoré je v súčasnosti na rezorte školstva, dostalo školy v období, kedy začala pandémia. A vtedy či chceme, či nechceme, tak všetci zistili, že školám digitalizácia veľmi chýba. Chýbajú počítače, mnohým školám i základné zručnosti ako fungovať v online priestore a tento dlh je veľmi veľký. Aj finančne, keď si to dáme do tejto zložky. Preto keď sme nastúpili na rezort, sa začal pripravovať takzvaný Plán obnovy a odolnosti. A v rámci toho pripravujeme digitalizáciu škôl, kde si budú školy vypĺňať dotazník, čo potrebujú. Bude to analýza súčasného stavu, aby sa nestalo, že ministerstvo kúpi napríklad 5 000 počítačov a dá všetkým školám iba počítače, ale aby každá škola mala to, čo jej reálne chýba. Sú školy, ktoré sú lepšie vybavené a tým možno budú chýbať nejaké modernejšie prístroje alebo edukačné pomôcky. A sú školy, ktoré nemajú základné vybavenie, ako sú notebooky. Túto digitalizáciu spúšťame ešte v priebehu tohto kalendárneho roka a postupne sa ten dlh, ktorý na školstve máme, bude splácať a budeme teda školám dodávať digitálne technológie, ktoré potrebujú.

.lucka a kika

.interview s Mgr. Lenkou Jurisovou

Poznáme ju ako večne rozlietanú pani učiteľku Slovenského jazyka a Dejepisu, milovníčku Roba Rotha, podnetných konverzácii pri káve a umenia ako takého. Hovorí o sebe, že je veľkým introvertom, schovávajúcim sa v dave s tendenciou viery v lepší zajtrajšok. Čo nám o sebe prezradila pani učiteľka Lenka Jurisová? Len teraz, exkluzívne pre náš školský časopis!

.Ako by ste definovali lásku?

Pre mňa je nekonečnou cestou, cestou súznenia, ale aj hry protikladov. Je to ľúbosť, vášeň, záujem bez kompromisov.

.Keby ste si mohli vybrať jednu známu osobnosť, živú či mŕtvu, s ktorou by ste strávili podnetné poobedie pri káve, koho by ste si vybrali a prečo?

Vincenta van Gogha, Hieronyma Boscha, Johannesa Vermeera, Franza Kafku a vlastne všetkých neuznaných géniov, rebelov, nepochopených dobou. Asi by som ale nenašla slová schopné obsiahnuť, čo pre mňa ich tvorba znamená a ako ma ich osud dojíma, že vidím cenu, ktorou zaplatili za svoju genialitu. Je to ťažké, ale taký je život. Každý nejak zaplatí.

.Ak by bol váš život filmom, kto by bol jeho režisérom a v akom duchu by sa niesla atmosféra?

Zverila by som sa francúzskej filmovej impresionistickej škole, jej prioritou boli pocity, atmosféra, nie dejovosť. Preto.

.V akej historickej epoche je vám podľa vášho umu súdené žiť?

Potrebujem pre svoj život slobodu, dýcham ju, preto žijem práve tu a teraz šťastne. Som za to každodenne vďačná.

.Čo je vaša najväčšia výstrednosť?

Jednoznačne poverčivosť. Bojujem s ňou. A prehrávam. Večne si ťukám na čelo, nosím cesnak, striehnem na čierne mačky, je toho toľko… nie som racionálny typ človeka.

.plnosť bytia je hodnota, ku ktorej sa snažím priblížovať.

.interview .interview .interview .interview .interview .interview

Vincent van Gogh- The Cypress Tree and Flowers

.Myslíte, že ľudí riadi nejaká vyššia sila, ktorá určuje ich osud?

Verím vo vyšší zámer, ale nepáči sa mi slovo riadi. Verím v zmysel bytia, vo vyššiu silu dobra, ktorá je voči našim rozhodnutiam chápavá a zhovievavá, bez nutkania viesť nás ako bábky.

.Čo vy a astrológia? Ste naozaj tak veľmi typický býk, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať?

Mám z býka asi len tvrdohlavosť, ale mojím živlom je zem, takže sa z nej môžem kedykoľvek odrážať k snom, do svojho sveta.

.Ako by ste definovali váš vzťah k móde?

To vážne? :-) Módu vôbec nesledujem, neviem sa prispôsobiť trendom, ktoré nadchnú davy a často len na sezónu. Ja hľadám súzvuk, a ten sa skrýva raz v niečom, čo sa mi páči celý život, inokedy býva prchavý. Ale je len môj, možno na prvý pohľad nenápadný, no pre mňa tak príťažlivo iný.

.Kto je najlepším hercom SND a prečo práve Robo Roth? :-)

Lebo číta, cíti, vníma, premýšľa a má bolestne prežité. Všetko to dokáže preniesť čo i len do jediného gesta, pohľadu. Žije literatúrou, bez nej a javiska by nebol. Fascinuje ma, akým autentickým hercom je.

. Ako by ste sa v skratke opísali neznámemu človeku?

Neznámemu by som sa fakt neopisovala, ja som introvertný človek. Ale rozumiem, kam smeruješ otázkou. Som uzatvorená, bolo by to preto o mnohých rozhovoroch a na ne treba čas a chuť.

.Je podľa vás pohár poloprázdny či poloplný?

Poloplný. Ale aj v inom význame - plnosť bytia je hodnota, ku ktorej sa snažím približovať. Obsiahnuť možnosti, ktoré v sebe mám, ktoré ma posúvajú, prehlbujú.

.Obklopujete sa radi peknými vecami?

Rada sa obklopujem tým, čo je dizajnovo premyslené - čo má v sebe myšlienku a krásno. Mám rada, keď môžem aj vo veciach čítať príbeh tvorby, inšpiráciu, koncept, tvorivosť a zručnosť.

.Považujete sa za vyrovnaného človeka?

Vôbec, som večne rozorvaná, šťastnosmutná, ne/stála a ohromne si v tom ľubujem, pretože bez týchto mojich neistôt by som to nebola ja.

.S akou knižnou postavou sa bytostne stotožňujete?

Ešte som takú nestretla. Ale mozaiku by som z viacerých poskladala, je vo mne kusisko Hamleta, ale i Polónia, letec z Malého princa, aj rozorvaní Karamazovovci. Rojčím s don Quijotom, smútim s Kraskom, usmievam sa na Lasicu, držím za ruku Timravine hrdinky. Ale vždy ma najviac dojíma Jula Maková. Svojou tichou silou.

.Čo najväčšmi ľutujete?

Keď zotrvávam pri tom, čo nemôžem ovplyvniť.

.Veríte v dobro?

Absolútne a nespochybniteľne. Preto ma tak zraňuje pokrytectvo a sebectvo.

.Keby ste sa nestali učiteľkou, čím by ste boli?

Spojila by som dve svoje vášne, literatúru a umenie. Bola by som scénickou výtvarníčkou.

.Čo ak po smrti nič nie je? Bojíte sa?

Mám to šťastie vidieť sa v mojich deťoch, blízkym, … verím, že pečať, ktorú do niektorých môžem vtlačiť, pretrvá. Úzkosť a clivota asi prídu, ale verím v súvzťažnosť našich životov. To ma upokojuje.

.redakcia inak

.týždeň čítania

Pri príležitosti marca – mesiaca kníh, sme sa my, ročníkový projekt Cesta do hlbín kníh, rozhodli usporiadať týždeň čítania kníh v novej učebni SJL2. Idea autorského čítania znela veľmi zaujímavo, a preto sme sa ju rozhodli zrealizovať. Posledný marcový týždeň sme každú veľkú prestávku zažívali príjemné posedenia pri úryvkoch z literárnych prác našich spolužiakov. Či už to bola poézia, fantasy próza alebo diela na zamyslenie, ani jeden deň sme sa nenudili!

V stredu nám predstavila Mery pre zmenu mužského spisovateľa Samuela Kráľa, ktorý už stihol dokonca vydať svoju vlastnú knihu pod pseudonymom Sam King. Jeho fantasy kniha sa volá Útek zo Zeme vyhnancov, z ktorej nám Samo prečítal veľmi zaujímavý a dobrodružný úryvok. Jeho čítanie bolo pútavé a jedinečné, keďže počas čítania menil hlasitosť a tóny svojho hlasu podľa postáv, ktoré čítal. Po čítaní ako už je zvykom, prišlo na menšiu diskusiu, ktorá bola z môjho pohľadu naozaj uvoľnená a zároveň veľmi poučná pre budúcich spisovateľov. Dozvedeli sme sa celkový priebeh vzniku knihy. Samozrejme nás zaujímalo ďalšie pokračovanie príbehu. Bude či nebude? Necháme sa prekvapiť ;).

V pondelok bol náš premiérový deň, pričom sme boli určite nervózne, ako to celé vypáli. Študenti sa pohodlne usadili a našou podporou boli aj pani učiteľky, ktoré nás pohľadmi upokojovali. Na začiatku nám Žofia prečítala úvodný príhovor a celá nálada bola hneď uvoľnenejšia. Po nej som prišla na rad ja (Táňa) a predstavila som našu prvú hostku, ktorou bola Maťa Kostolná. Na poličke Hamletova lebka. Maťa usadená v kresle, čítajúc svoje básne, vyvolala v učebni očarujúcu atmosféru. Zrazu nastal ohlušujúci potlesk sprevádzaný zimomriavkami a úsmevmi na viacerých tvárach. Záver sme venovali diskusii s Maťou o jej plánoch v písaní, ako aj jej vnímaní literatúry.

Počas štvrtého a zároveň aj posledného dňa čítania sa nám predstavila Adriana Marjánková, ktorá nám prečítala jej príbeh Krv steká po kvapkách a umelecký opis Kde bolo, tam bolo. Aďa si sadla do kresla a Terka všetkých privítala a už dopredu uzatvorila tento týždeň plný literatúry. Po prvotnej nervozite zo strany čítajúcej sme sa preniesli do príbehu Krv steká po kvapkách a započúvali sme sa do smutného príbehu hlavnej postavy. Potom nasledovalo dielo Kde bolo, tam bolo, kde sme sa presunuli do upokojujúcej prírodnej idylky. Aj posledný deň autorského čítania sme uzatvorili debatou o písaní a tvorbe. Všetkým mladým autorom sme ako poďakovanie dali buď červené ružičky, alebo čokoládu na pevné nervy v škole.

Počas druhého dňa autorského čítania sa nám predstavila Betka Čepelová, a jej dve diela Narástli mi krídla a The Swan. Všetci sme sa usadili a Betka zaujala svoje miesto v kresle. Naša členka tímu Peťa sa chopila roly moderátorky a privítala nás. Betka začala poviedkou Narástli mi krídla, ktorú napísala minulý rok ako sloh na slovenský jazyk. Príbeh sa týkal neznámeho muža, ktorý mal určité problémy s alkoholizmom a v minulosti bol doslova ponižovaný svojou matkou. Ako ďalšie dielo bol umelecký opis s názvom The Swan. Sprvu boli všetci prekvapení, na čo Betka potrebovala telefón, no keď sa ozvali prvé tóny hudby, pochopili sme. The Swan je pieseň od Yo-Yo Ma a Kathryn Stott. Jemné tóny čela doplňal vyrovnaný hlas Betky, vďaka ktorému sme sa premiestnili do miesta jej vízií. Zostal v nás silný dojem a vďaka za príjemne strávený čas.

Na záver by sme sa chceli poďakovať všetkým našim hosťom za to, že boli ochotní a našli si čas na prečítanie svojich diel. A taktiež sa chceme poďakovať študentom a učiteľom, ktorí sa na tomto týždni čítania zúčastnili – bez vás by to nebolo to pravé! Veríme, že sa z autorského čítania stane v našej škole tradícia.

.tatiana gurínová
.adriana marjánková

.dofe – rezidenčný projekt

V minulom čísle časopisu sme si predstavili medzinárodný študentský program DofE, rozobrali sme jeho podstatu i to, ako sa aj vy môžete do neho zapojiť. Tiež sme si vysvetlili niekoľko základných dofáckych pojmov. Jedným z nich bol aj rezidenčný projekt. Pre tých, ktorí už medzičasom zabudli, rezidenčný projekt je piatou oblasťou programu pre zlatých Dofákov. Dofák počas svojho rezidenčného projektu zotrvá určitý čas v cudzom prostredí s neznámymi ľuďmi. Môžeto byť napríklad tábor, vzdelávací pobyt, výmenný zájazd alebo dobrovoľnícky projekt na Slovensku, ale aj v zahraničí. V tomto čísle časopisu sme si pre vás pripravili článok o rezidenčnom projekte jednej z našich zlatých dofáčiek.

Príjemné čítanie!

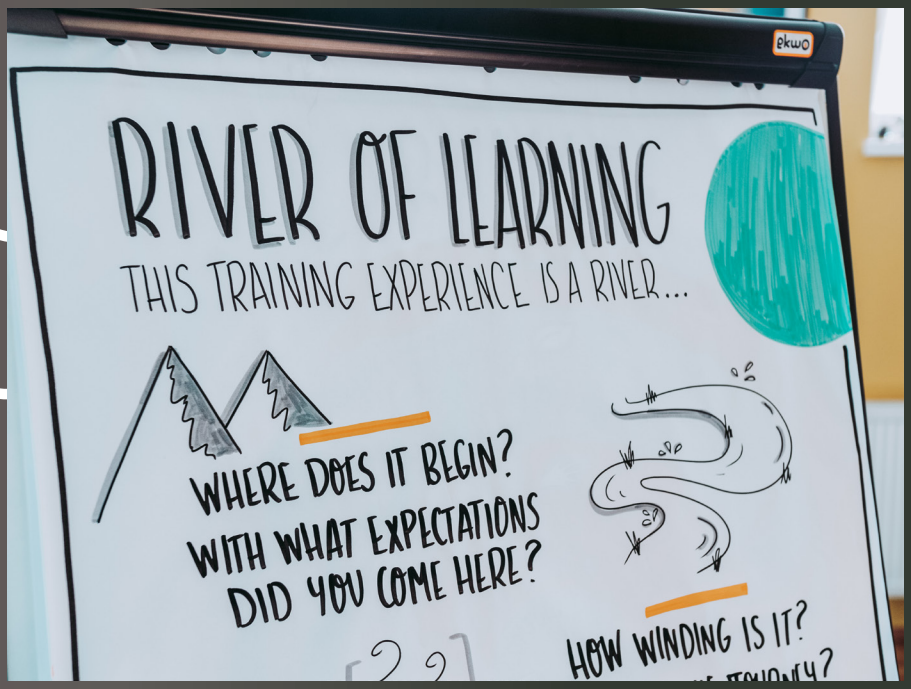

.recalibur

Ahoj, som Nikol a som dobrovoľníčkou v organizácii EduEra, kde pracujem ako koordinátor Erasmus+ projektov.

Bola som účastníčkou medzinárodného tréningu Recalibur, ktorý vzniká vo svetle následkov pandémie COVID-19 a potreby neustále sa zvyšujúcich inovácií, vplyvu a uznania práce s mládežou, ako aj vzájomnej spolupatričnosti s komunitami a prírodným svetom.Projekt má za cieľ zvýšiť u mladých ľudí pocit spolupatričnosti, blahobytu, odolnosti a zodpovednosti voči biosfére ako celku.

Viac ako dvadsať ľudí zo šiestich krajín sveta sa stretávalo každý deň po dobu deviatich dní v malebnom slovenskom mestečku Kysak. Po takmer dvoch rokoch v izolácii spôsobenej epidemiologickou situáciou sme konečne mali možnosť cestovať a ponoriť sa do témy eko-psychológie. Napriek rozmanitosť medzi všetkými účastníkmi, sme sa počas projektu nestretli s akýmkoľvek problémom v komunikácii a v spolupráci.

Počas pobytu nás čakali denne štyri workshopy zamerané na vzdelávanie o eko-psychológii a budovaní komunity. Vyskúšali sme si rôzne nástroje, ktoré vieme následne využiť v našej práci s mládežou. Spoznala som úžasných, ambicióznych, pracovitých mladých ľudí, s ktorými som stále v kontakte a plánujeme sa čoskoro navštíviť.

Každému študentovi odporúčam, aby sa zúčastnil, či už tréningového kurzu alebo mládežníckej výmeny. Naozaj to stojí za to!

Pokiaľ by si sa o Erasme chcel/a dozvedieť viac, neváhaj ma kontaktovať: @ntrebulova @eduera_ngo.

.connie marcinova

.netopiere nestratili svoje útočisko

Obyvatelia bytového domu v Horných Ladcoch zistili, že majú kopu nových susedov. Kolónia netopierov a iných chránených živočíchov sa usídlila v podkroví trojposchodovej bytovky. Z klasickej obnovy bytového domu sa stal ekoprojekt pod dohľadom zoológov a ministerstva životného prostredia.

Svoj domov si už pred viac ako rokom našli netopiere veľké. Ich domovom sa stala podkrovná časť bytového domu v Horných Ladcoch. Podľa vyhlásenia Danky Palkechovej, environmentalistky vykonávajúcej manažment chránených živočíchov na stavbách, ide o naozajstný lietajúci poklad v každom zmysle slova: *„Netopier veľký (Myotis myotis), ktorý bol počas obhliadky zaznamenaný, patrí v zmysle vyhlášky MŽP SR č.24/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov k druhom európskeho významu a spoločenská hodnota tohto druhu je stanovená na 460 € za jedinca, čo pri 325 kusovej kolónii predstavuje 149 500 €.“* Netopiere sú podľa nej dôležité i preto, že sa živia hmyzom a inými bezstavovcami aktívnymi počas noci, plnia nezastupiteľnú funkciu, ktorú nemajú iné denné živočíchy. Pre človeka však majú netopiere ešte iný praktický význam. Rodia iba raz v roku, majú nízky počet mláďat a dožívajú sa vysokého veku. Takéto živočíchy nedokážu rýchlo regenerovať svoje populácie po zásahu negatívnych vplyvov z prostredia, kde žijú (napr. chemické znečistenie, narušenie potravinového reťazca, strata úkrytov, fyzická likvidácia), a preto ich prítomnosť či neprítomnosť v prostredí, alebo zmeny počtu jedincov indikujú jeho celkovú kvalitu - preto sa označujú ako bioindikátory.

Veľkosť kolónie netopierov obyvatelia zaregistrovali až v čase, kedy mali plánovanú obnovu bytového domu. O tom, ako túto situáciu obyvatelia zvládli, nám poskytla niekoľko informácií predsedníčka spoločenstva vlastníkov bytov Ivana Mrvová: *„Nebolo to priveľké prekvapenie. Vedeli sme, že na povale sú netopiere. Len sme nevedeli, aké sú vzácne, koľko ich je a ako ich výskyt ovplyvní rekonštrukciu bytovky. Pri podávaní žiadosti o stavebné povolenie rekonštrukcie bytovky je povinnou prílohou vyjadrenie ornitológova zoológov k rekonštrukcii. Posudok nás naozaj prekvapil.“*

V posudku sa píše, že v podkroví sa ukrýva najväčšia materská kolónia netopiera veľkého v umelom prostredí na Slovensku. Je to naozaj veľká vzácnosť a o netopierov sa začala zaujímať vedecká obec, ministerstvo životného prostredia a tiež verejnosť. To je na jednej strane síce pekné, no na druhej strane podmienkou bolo, že rekonštrukcia bude možná iba v prípade zabezpečenia opätovného úkrytu netopierov. Rekonštrukčná firma vybudovala úkryt v podkroví, ktorý je postavený z bio materiálov, s použitím bio náterov a tiež sú využité pôvodné závesné brvná a zabezpečený bezpečný vlet a výlet netopierov. Celá rekonštrukcia bola vykonaná počas obdobia, keď boli netopiere v zimovisku. Každý krok sa musel konzultovať so zoológmi.

Nemilým prekvapením však bolo, že sa výrazne navýšil rozpočet (približne o 20 tisíc €) a skrátil čas na rekonštrukciu. Obyvateľov bytového domu to však neodradilo. Vedeli o dotáciách a výzvach, ktoré boli síce v čase covidu pozastavené, ale v blízkej budúcnosti budú uskutočnené. Mohli by uhradiť všetky výdavky spojené s výstavbou hniezdiska. Obyvateľov bytovky čakajú povinnosti i v budúcnosti. Ako nám povedala pani Mrvová: *„Ide o významnú kolóniu netopierov, bude pravidelne sledovaná zoológmi, počítaná a monitorovaná, čiže si nemôžeme dovoliť žiadne prešľapy. Ale keďže hniezdisko je dobre zabezpečené, nepredpokladám, že by s tým bol problém. Netopiere na chodbe necítiť, nepočuť a vlastne nikoho nijak neobmedzujú. Nech si u nás spokojne žijú.“*

V prípade podobnej situácie, v ktorej sa ocitli obyvatelia Horných Ladiec, treba kontaktovať oddelenie životného prostredia obecného úradu. Príklad hornoladčianskeho bytového domu je dobrým príkladom ako podporiť súžitie živočíchov a ľudí.

.cintia izabela mrvová
.hana holbusová

..report z besedy s fotoreportérom radovanom stoklasom

Vo štvrtok 3. 3. 2022 našu školu poctil svojou návštevou Radovan Stoklasa, fotoreportér na voľnej nohe venujúci sa novinárskej fotografii pre tlačové agentúry a v neposlednom rade absolvent nášho gymnázia. Toto povolanie vykonáva už viac ako 20 rokov a je autorom mnohých známych fotografií, ktoré do svojich článkov využívajú uznávané slovenské i zahraničné médiá. Cieľom besedy, na ktorej sa zúčastnili žiaci a učitelia našej školy, nebolo len informovať o práci fotoreportéra, ale i priniesť svedectvo o situácii na východnej hranici Slovenska po vypuknutí vojny na Ukrajine. Prirodzene, členovia tímu časopisu INAK si nenechali túto udalosť ujsť, a tak vám prinášame zhrnutie informácií, ktoré počas besedy odzneli.

Pán Stoklasa nám už krátko po príchode o sebe prezradil, že pôvodne sa vydal cestou štúdia prírodovedných vied, no život ho priviedol k tomu, k čomu aj tak vždy najviac inklinoval – fotografii. Cieľom jeho práce, fotoreportérstva, je po dostavení sa na miesto diania kriticky vyhodnotiť situáciu a prostredníctvom fotografií zachytiť realitu, aká v skutočnosti naozaj je. Fotografie z jeho zariadení sú automaticky signálom vysielané do tlačových agentúr – aktuálne pracuje pre TASR a REUTERS. Toto povolanie si vyžaduje flexibilnosť, ale i silnú povahu. Fotoreportéri sa musia dostaviť na mnohokrát odľahlé miesta, aby nám čo najrýchlejšie podali jasný obraz o dianí. Preto môžeme túto profesiu nazvať dobrodružnou, avšak pri jej výkone sú novinári konfrontovaní nielen nepríjemnými výjavmi udalostí, ale i neslušným správaním ľudí, výnimočne zahŕňajúcim i fyzické násilie. Zaujímali sme sa preto, aké to je, pravidelne zvládať pohľady na ľudské nešťastie. Tu sme sa dostali k zážitkom z hranice s Ukrajinou. I keď počas kariéry fotoreportéra videl množstvo mŕtvych tiel, síz a násilia, pohľad na deti utekajúce so svojimi matkami pred vojnou, kedy museli nechať svojich manželov, otcov i celý majetok v ich vojnou decimovanej krajine, ho nenechal chladným. Na hranici strávil len pár dní, ale i tak si odtiaľ odniesol mnoho jedinečných skúseností. Zo začiatku emigrovali ľudia, ktorí tu majú rodinu a najmä jasný cieľ, čo ďalej. No ako sa situácia začala zhoršovať, priamoúmerne sa začal zhoršovať i stav prechádzajúcich ľudí cez hranice. Našťastie, Slovensko sa postavilo k tejto kríze hrdinsky a vidíme množstvo prejavov solidarity zo strany občanov i vlády. Náplňou práce fotoreportéra nie je len fotenie kritických situácií, ale i športových udalostí a iného významného diania v našej spoločnosti. Ako som spomínala, toto povolanie si však vyžaduje maximálnu flexibilitu, čo ho robí o to viac stresujúcim. Za najdôležitejšiu považujem informáciu, že hodnoverní novinári nikdy nechodia na miesto s vyfabulovanou predstavou o tom, čo sa na mieste deje. Situáciu začnú hodnotiť po tom, ako na vlastné oči uvidia udalosť, ktorú majú za úlohu zdokumentovať. Práve tento fakt nám pán Stoklasa ilustroval na kontraste vytváranom napríklad politikom Mizíkom, ktorý sa na hranice dostavil v noci a účelovo zostrihaným videom chcel predložiť názor, že cez východnú hranicu k nám prenikajú najmä muži z ázijských a afrických štátov. Tento hoax bol vyvrátený aj Políciou SR, ale pre nás to má byť výstrahou pred manipulatívnymi a zaujatými informáciami. Odkaz, ktorý táto beseda nechala je práve elementárny fakt, ktorý nám je stále prízvukovaný – nutnosť kriticky myslieť a vedomie, že štandardné médiá nie sú zastaralé zaujaté subjekty podplácané istými skupinami ľudí. Fotoreportérstvo má prísne pravidlá, ktoré klasické médiá neobkračujú práve preto, aby nedošlo k skresľovaniu informácií. Senzačné správy boli lákadlom pre ľudí vždy, ale ako sami vidíme, situácia vo svete je vážna a nemôžeme zapadnúť do bahna dezinformácií. Na záver by som chcela spomenúť, že Radovan Stoklasa bude mať výstavu svojich fotografií počas jesene tohto roka v Galérii Miloša Alexandra Bazovského v Trenčíne. Pokiaľ vás zaujíma práca jedného z našich úspešných absolventov, smelo sa choďte pozrieť.

. odporúčania redakčnej rady

Martina Kostolná: Šťastné náhody sú práve to, čo tak elegantne či priam záludne skicuje náš život do formy jeho predom daného podobenstva. Rovnakou osudovou prozreteľnosťou som v knižnici narazila na knihu ,,Poslední pionieri východu: Antológia súčasnej rumunskej poézie". Ak som doposiaľ spochybňovala nejakú vyššiu silu, tak už väčšmi odmietam. Táto podmanivá zbierka obsahuje tvorbu tridsiatich básnikov, ktorých rafinovanosť či nesmierna ľahkosť slov sa vám pevne zakusne do srdca a nebude vás chcieť len tak opustiť. Pokiaľ hľadáte spôsob, ako opätovne rozcítiť vaše srdiečko, tak so slzavými očami vrelo odporúčam.

Natália Šašinková: Staré filmy často považujem za preceňované, ale pred časom sa to zmenilo. Našla som totiž film, ktorý mi príde podcenený. Maurice, v ktorom hrajú James Wilby a Hugh Grant nám ukazuje ich priateľstvo a lásku, ktorá sa zrodila počas ich dní na Cambridge a vyvíjala sa počas obdobia, kedy bola homosexualita v Británii stále trestná. Odporúčam pri pozeraní mať po ruke krabicu s vreckovkami.

Sebastián Lukáš Šedo: Ako sa Putin dostal tam, kde je? Aká bola cesta a čo stihol okrem vojny a anexie Krymu počas svojej vlády urobiť? Ak chcete na tieto a podobné otázky poznať odpoveď, odporúčam knihu z edicie Prekliati reportéri: Všetci mocní Kremľa od ruského novinára, spisovateľa a zakladateľa nezávislej internetovej televízie Dožď Michaila Zygara.

Tatiana Gurínová - Ak si milovník detektívnych románov s nádychom romantiky, tak táto kniha je presne pre teba. Román Toto je celá pravda poukazuje na tajomstvá 4 mladých tínedžerov a autorky kníh pre mládež. Tento príbeh vás udrží v napätí až do samého konca a bude na vás, ako pochopíte koniec.

.rozhovor so zuzkou šulajovou

Veľa ľudí si myslí, že práca autora či spisovateľa kníh je jednoduchá. Napíšete nejaký príbeh a hotovo, je vybavená celá robota. Realita je však úplne iná. Autor musí najprv nájsť vhodný námet na príbeh knihy, oslovovať viacero vydavateľstiev a ak vám vydavateľstvo chce vydať vašu knihu, nájdu sa vždy malé problémy, ktoré to skomplikujú. Život autora je jednoducho časovo náročným povolaním, ktoré by si niektorí ľudia nevedeli predstaviť. O tomto a aj o mnohom ďalšom sa dozviete v nasledujúcom rozhovore s úžasnou slovenskou autorkou kníh pre mládež, ale aj dospelých. Nech sa páči – Zuzka Šulajová.

Čo Vás viedlo k napísaniu prvej knihy?
Vždy som si všeličo písala, ale úplne prvú knihu som napísala na podnet kamarátky, s ktorou sme si pod stromček chceli darovať príbeh z prostredia našej základnej školy. Ja som tam mala aj fantasy prvky. Veľmi ma to chytilo, odvtedy som si písala dobrodružné príbehy aj s onými fantasy prvkami sama pre seba, až prišiel rad na Džínsový denník. K nemu ma viedlo to, že som rada čítala denníkový románový žáner a nechápala som, prečo neexistuje pôvodný slovenský, len prekladový. Reku, skúsim, či by to šlo, ako by to vyzeralo, či to dokážem bez fantasy prvkov... Ale celkom som sa ich nevzdala – vymyslela som si aspoň kartárku Gabrielu obdarovanú víziami... :D

Bol nápad na knihy Džínsových denníkov autobiografický? Respektíve bola nejaká časť z nich z Vášho života?
Nie, vôbec. Nájdu sa tam časti inšpirované skutočnými udalosťami, ľuďmi, dokonca sa stalo, že som čosi napísala a vzápätí takých ľudí spoznala, alebo sa mi stalo čosi podobné. Ak som vkladala čosi reálne, v príbehu sa to toľko ohýbalo, až to s realitou nič nemá. Príklad je Denisa Masubová: mala byť negatívna postava, neznášala som istú Denisu. Vznikla mi z nej Paulina najkamoška a podľa mňa celkom správna, aj keď svojská kočka. Niektoré Pauline trapasy sa stali mne, mám sklon robiť hlúposti... :D

Ako dostávate nápady na knihy?
Na začiatku je myšlienka, ktorú postupne rozvíjam. Pri denníkoch sa príbeh vyvíjal za pochodu, ale posledných päť kníh (rátam aj tú, na ktorej pracujem) – Tajomstvá jedného domu, Magický advent, Oheň v srdciach, Budem iná a posledná, ešte tajná, vznikajú už náročným spôsobom. Myšlienka, štúdium, rozpracovanie deja, veľmi základný, nekvalitný, porozťahovaný rukopis, v ktorom spoznám hlavné udalosti, zlomy i samotné postavy – a napíšem to celé znovu. A potom donekonečna prerábam a zdokonaľujem.

Koľko trvá napísať knihu?
Ako ktorú. Magický advent som písala iba tri mesiace. Oheň v srdciach vznikal postupne od roku 2015, vyšiel 2020. Budem iná som tvorila tuším 20 mesiacov. Ešte nevydanú knihu chystanú na jeseň 2022 som začala tvoriť v roku 2016, vrátila som sa k nej v roku 2021 a je to už vyše roka, čo na nej robím. Denníky boli jednohubky aj na tvorbu, do 4-6 mesiacov boli kompletne hotové aj s korektúrami s vydavateľstva (vyššie spomínané som rátala bez korektúr vydavateľstva, čiže ešte plus nejaké mesiace).

Máte nejakého obľúbeného autora prózy alebo poézie?
Sabine Ebertová je jednoznačná voľba. Takisto Marija Jurić Zagorka. Jo Nesbo. Terry Pratchett. Rowlingovej Harry Potter. Pavel a Daniela Dvořákoví.
Títo sú asi moji naj, inak by bol zoznam veľmi dlhý.

Aká je Vaša obľúbená kniha?
Ťažko sa vyberá... Plamene inkvizície od Zagorky a všetky knihy od Sabine Ebertovej.

Ako vyzerá Váš bežný deň?
Nuž, posledné mesiace nemám bežný deň. Môj deň pozostáva z budíčka o 5.00, od 6.00 sedím pri pc a píšem knihu do 18:15 a plačem, že deň je tak krátky. Je to náročný režim, hádam len dočasný. Nestíham termín najnovšej knihy vinou istých udalostí v osobnom živote v minulom roku. Momentálne je pre mňa priam sviatok, ak musím sadnúť do auta a odviezť sa „až" do potravín, ale potom je zrazu tých hodín na písanie ešte menej.

Aká kniha Vám zmenila život?
Moja, či všeobecne? Zrejme Maríja Jurić Zagorka: Gordana. A následne Sabine Ebertová: 1813 + 1815... Obe ma posunuli, ukázali mi smer, rozšírili obzory.
A moje knihy mi zmenili život na 100 %. Robím to, čo robím rada, aj keď to nie je ľahké a súkromný život ide až pričasto bokom. Dávať život postavám a vytvárať silné príbehy, také, aké rada čítam, je pre mňa česť. Z mojich sú osudové Džínsový denník 1, lebo bez nej by som sa nestala spisovateľkou, Tajomstvá jedného domu, lebo bez tohto krimirománu by som sa nerozhodla odísť z bývalého vydavateľstva, Magický advent, ktorý zakotvil v novom vydavateľstve Tatran, v ktorom som taká spokojná, a Oheň v srdciach, ktorý je môj splnený sen a dlhoročný boj.

Čo by ste povedali svojmu mladšiemu ja?
Och... Musela som sa hlboko zamyslieť. Neviem. Všetky rozhodnutia v danom čase robíme na základe toho, čo poznáme, nemáme veľmi inú možnosť. Viem, že dnes by som študovala iný odbor, ale vtedy by som nešla na ten, na ktorý by som šla dnes. Viem, že by som si poradila mnoho vecí, ale viem, že by som na to asi nemala. Vždy je všetko tak, ako má byť... a nie sú to iba útešné slová, ale fakt, ktorý sa mi potvrdzuje už desiatky rokov.

V Džínsových denníkoch vystupujú tri lásky Pauly – Lukáš, Patrik a Vilas. Vieme, že Paula skončí s Lukášom, no bol to plánovaný koniec alebo ste sa rozhodovali počas písania jednotlivých kníh?
Bol to plánovaný koniec.

Čo alebo kto je Vašou inšpiráciou?
Inšpirácia je všade, len musí rozdrnčať správnu strunu. :) Väčšinou niečo, čo si prečítam. Nemyslím iný román, ale myšlienku, správu, udalosť, literatúru faktu.

Čím sú pre Vás slová?
Slová sú mágia. Dá sa nimi vyjadriť viac, než chceme. Aj to, čo nechceme, alebo to, čo sme nemysleli, no zle sme sa vyjadrili a späť sa to vziať nedá. Presne ako v alchýmii. Jeden zlý pohyb s lekvarom a galiba je na svete. Alebo naopak, zložíme čosi krásne, poetické.

Na čom zrovna pracujete?
Historický román, viac zatiaľ nesmiem prezradiť.

Veríte na šťastné konce?
V knihách v ne dúfam. Síce ma ako autorku láka priviesť čitateľa do zúrivosti nie celkom ideálnym koncom, ale ako čitateľka to nemám rada. A v živote? Nie, neverím. Život je fiškus, nemazná sa a nebabre sa. Je zhruba taký, ako ho zachytávam v románe Budem iná. Každý máme to svoje.

Ďakujeme krásne ešte raz Zuzke za poskytnutie rozhovoru a prajeme jej veľa inšpirácie do jej budúcich kníh :)!!!

.tatiana gurinova
@cesta_do_hlbin_knih_rpj

INAK

Redakčná rada:
Mgr. Silvia Gajdošíková
Matej Barniak, Kvarta
Alec Borový, MUNI
Viktória Gerhardová, I.B
Aneta Gospičová, absolvent
Simona Gurínová, II.B
Tatiana Gurínová, III.A
Lenka Hackenbergová, III.B
Terézia Kadlečíková, absolventka
Martina Kostolná,absolventka
Nikola Kurincová, III.B
Adriana Marjánková, III.A
Mária Rácová, absolvent
Natália Šašinková, Kvarta
Sebastián Lukáš Šedo, absolvent
Sofia Anna Šedová, Kvarta
Sofia Šuranská, absolventka
Adriana Vančová, III.A
Alexandra Vicenová, Septima
Titulná fotografia: Alec Borový
Instagram: @inakmag

Uverejnené články
vyjadrujú názory autorov
a nemusia byť vždy totožné
so stanoviskom redakcie.
Redakcia nezodpovedá za
obsah jednotlivých inzerátov a reklamy.
Kopírovanie,
znovupublikovanie alebo
rozšírenie ktorejkoľvek časti
časopisu sa dovoľuje výhradne so súhlasom
redakcie.

Autor textu je aj autorom fotografie pokiaľ nie je
spomenutý zdroj.